

تحليل سياست‌های فرهنگي عربستان سعودی در منطقه
بر اساس اسناد محرمانه افشاشده توسط ويكي ليكس

تحلیل سیاست‌های فرهنگی عربستان سعودی در منطقه
بر اساس اسناد محرمانه افشاشده توسط ویکی لیکس

سیاوش صلواتیان
مصیب علی اکبرزاده

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
دانشگاه تهران

تهران ۱۳۹۴

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
مجلس شورای اسلامی

تحلیل سیاست‌های فرهنگی عربستان سعودی در منطقه بر اساس اسناد محرمانه افشاشده توسط ویکی لیکس

ناشر: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

نویسنده: سیاوش صلواتیان و مصیب علی‌اکبرزاده

طراح جلد: سیده‌راضیه یاسینی

صفحه‌آرا: حسین آذری

نوبت چاپ: اول - شهریور ۱۳۹۴

قیمت: ۲۵۰۰۰ ریال

همه حقوق این اثر برای پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات محفوظ است.

در صورت تخلف، پیگرد قانونی دارد.

نشانی: تهران، پایین‌تر از میدان ولی‌عصر(عج)، خیابان دمشق، شماره ۹، پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

صندوق پستی: ۶۲۷۴ - ۱۴۱۵۵. تلفن: ۸۸۹۰۲۲۱۳. دورنگار: ۸۸۹۳۰۷۶. Email: nashr@ric.ir

اثر حاضر، نتیجه تحقیق و بررسی‌ای است که با نظارت دکتر عبدالله بیچرانلو در
پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات انجام شده است.

فهرست مطالب

سخن ناشر / ۷

پایگاه اینترنتی ویکی لیکس

ویکی لیکس چیست؟ / ۹

مهم‌ترین افشاگری‌های ویکی لیکس / ۱۱

سابقه ویکی لیکس در افشاگری اظهارات مقامات عربستانی و عربی درباره ایران / ۱۲

ویکی لیکس و اسناد محرمانه جدید عربستان / ۱۴

واکنش وزارت خارجه عربستان / ۱۴

ادعای خبرگزاری فارس درباره این اسناد / ۱۵

سیاست‌های اقتصادی، نظامی و سیاسی عربستان

در اسناد ویکی لیکس

مقدمه / ۱۹

رویکرد سیاسی عربستان / ۱۹

رویکرد نظامی عربستان / ۲۱

رویکرد اقتصادی عربستان / ۲۲

سیاست‌های فرهنگی عربستان در اسناد ویکی‌لیکس

مقدمه / ۲۵

اهمیت توجه به سیاست‌گذاری فرهنگی عربستان در قبال منطقه و ایران / ۲۶

دیپلماسی دسته‌چکی عربستان / ۲۷

تسلط بر کشورهای عربی / ۲۸

رویکردهای کلی عربستان در حوزه فرهنگ / ۲۹

سیاست‌های غیررسانه‌ای / ۳۰

شیعه‌هراسی و ایران‌هراسی / ۳۱

رصد و کنترل شیعیان و مسلمانان در کشورهای مختلف و نگرانی از روابط نزدیک با ایران / ۳۳

کمک مالی به کشورها و مؤسسات برای تبلیغ و گسترش وهابیت / ۴۰

سیاست‌های رسانه‌ای عربستان / ۴۲

سیاست‌های رسانه‌ای در قبال کشورهای عربی / ۴۳

سیاست‌های رسانه‌ای عربستان در قبال ایران / ۴۹

سیاست‌های رسانه‌ای عربستان علیه ایران در قبال مسائل داخلی ایران / ۵۳

نتیجه‌گیری / ۵۴

پیوست‌ها / ۵۷

سخن ناشر

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات در راستای مأموریت‌ها و وظایف خود و به‌منظور بررسی پدیده‌ها و رخداد‌های جهان پیرامون به انتشار «گزارش فرهنگی» اهتمام می‌ورزد. گزارش فرهنگی، نوعی گزارش کارشناسی ناظر بر مسائل و موضوعات حوزه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی است که با بررسی پدیده‌های فرهنگی روز در جهان پیرامون و جامعه به ارائه راهبردها و راهکارهایی درباره مسئله یا موضوع مورد نظر می‌پردازد. گزارش پیش رو، نتیجه مطالعه‌ای با عنوان «**تحلیل سیاست‌های فرهنگی عربستان سعودی در منطقه** (بر اساس اسناد محرمانه افشاشده توسط ویکی لیکس)» است که سیاوش صلواتیان و مصیب علی‌اکبرزاده با نظارت دکتر عبدالله بیچرانلو در پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات انجام داده‌اند.

پایگاه اینترنتی ویکی لیکس

ویکی لیکس^۱ چیست؟

ویکی لیکس سازمانی بین‌المللی است که از سوی انتشارات سان‌شاین^۲ در سوئد پایه‌گذاری شده است. سایت ویکی لیکس که به سایتی افشاگر معروف است وابسته به این نهاد غیردولتی است و نقدها و افشاگری‌های خود از مدارک سازمان‌های مختلف را با نام مستعار منتشر می‌کند و نام و نشان منبع آن را فاش نمی‌کند. تمام پایگاه‌های اطلاعاتی، جولیان پل آسانژ^۳ را بنیان‌گذار ویکی لیکس می‌شناسند. او که متولد ۳ ژوئن ۱۹۷۱ در استرالیا است، قبل از این، برنامه‌نویس و هکر بوده است و در حال حاضر با عنوان رئیس ویراستاران و سخنگوی اصلی ویکی لیکس فعالیت می‌کند. او و همکارانش که اغلب وکیل هستند، برای حفظ هویت افشاکنندگان از راهنمایی کارشناسانی مانند بن لوری بهره می‌برند که از پیشگامان تعریف پروتکل امنیتی «اس‌اس‌ال»، لایه سوکت‌های امن، برای انتقال امن اطلاعات از طریق اینترنت است. آسانژ در مصاحبه‌ای که با سایت خبری مستقل اف.دی.ال^۴ انجام داده است و

-
1. WikiLeaks
 2. Sunshine Prees
 3. Julian Paul Assange
 4. Firedoglake

روزنامه خراسان در تاریخ ۵ آذر ۱۳۹۳ آن را منتشر کرده است، دربارهٔ ویکی‌لیکس این‌گونه توضیح داده است:

«ویکی‌لیکس یک سازمان بین‌المللی به‌منظور ارائهٔ خدمات و سرویس‌های عمومی است که تحت نظارت سان‌شاین پرس فعالیت می‌کند. ساین‌شاین در حقیقت مجموعه‌ای از روزنامه‌نگاران و فعالان است که در تلاش هستند اسناد و مدارکی را منتشر کنند که از دید مردم دور نگه‌داشته شده‌اند یا به طریقی سانسور شده‌اند. ما کار خود را به صورتی قانونی و حفاظت‌شده با استفاده از تمام فناوری‌های رمزنگاری انجام می‌دهیم.»

آسانژ در فوریه ۲۰۱۲ در دادگاه انگلیس برای بازپس فرستاده شدن به سوئد برای پاسخگویی به پرس‌وجو دربارهٔ اتهام جنسی حاضر شد. او گفت: نسبت‌هایی که به او داده شده «بی‌پایه» است و با قید ضمانت آزاد شد. در ۱۹ ژوئن ۲۰۱۲ به سفارت اکوادور در لندن پناهنده شد و در ۱۶ اوت، پناهندگی او از سوی این کشور پذیرفته شد. آسانژ معتقد است که در صورت بازگشت به سوئد، احتمال تحویل او به امریکا وجود دارد. طبق گزارش برخی از خبرگزاری‌ها، دولت انگلیس تاکنون و در مدت سه سال، بیش از یازده میلیون پوند، معادل شانزده میلیون یورو را صرف محاصره منطقه اطراف سفارت اکوادور و دستگیری آقای آسانژ کرده است.

ویکی، مجموعه صفحات وبی است که به هرکسی که به نرم‌افزار سرویس‌دهندهٔ ویکی، دسترسی دارد این اجازه را می‌دهد تا در تهیه و ویرایش محتوایش مشارکت کند. ویکی‌لیکس به‌صورت اصلی و در آغاز همانند هر وب‌گاه ویکی دیگر با قابلیت ویرایش برای خوانندگان آن پدید آمد، اما بعدازآن بیشتر به‌صورت یک وب‌گاه انتشاراتی درآمد و در حال حاضر کاربران تنها می‌توانند اخبار منتشرشده را دنبال کنند و حتی نمی‌توانند نظر بدهند.

پایگاه خبری مشرق در مقاله‌ای به قلم «کفاح نصر»، نویسنده معروف عرب، در چهارم مهر ۱۳۹۱، در توضیح نحوهٔ فعالیت ویکی‌لیکس بیان می‌کند:

پروانه «ویکی» اجازه نقل، انتشار و فروش مقالات خود را بدون درخواست دستمزد و به‌شرط ذکر نام منبع به همگان می‌دهد. بر همین اساس است که «ویکی‌پدیا» یا

«دائرة المعارف ویکی» تأسیس شده است. درحالی‌که فرض بر این بود که اسناد ویکی‌لیکس نیز باید به‌راحتی منتشر شود و هر شخصی حق دارد با ذکر منبع آن را بخواند، نشر دهد و چاپ کند، ویکی‌لیکس شرط‌های ویژه‌ای را برای متقاضیان خود قرار داد. این شرط‌ها عبارت است از این که: ۱. ناشر باید منحصراً صاحب روزنامه یا یک نهاد رسانه‌ای باشد؛ ۲. انتشار سندها فقط پس از عقد قرارداد، مجاز است؛ ۳. همه اسناد یک مجموعه باید با هم منتشر شوند و ناشر حق ندارد به‌طور گزینشی اسناد را منتشر کند و ۴. ناشر باید همه آنچه را که در اختیار وی گذاشته می‌شود، نشر دهد. تاکنون ویکی‌لیکس برنده چندین جایزه شده است. این سایت در سال ۲۰۰۸ توانست جایزه رسانه‌های جدید را از طرف مجله اکونومیست دریافت کند. در ژوئن ۲۰۰۹، ویکی‌لیکس و جولیان آسانژ، جایزه عفو بین‌الملل رسانه‌های انگلیس را در بخش رسانه‌های نو برای انتشارگزارشی از سوی کمیسیون ملی حقوق بشر کنیا درباره کشتار پلیس در کنیا در سال ۲۰۰۶ کسب کردند. در سال ۲۰۱۰، نیویورک دیلی نیوز، ویکی‌لیکس را در فهرست «وب‌گاه‌هایی که می‌توانند کاملاً اخبار دنیا را تغییر دهند»، در رتبه اول قرار داد.

مهم‌ترین افشاگری‌های ویکی‌لیکس

آسانژ بیان می‌کند که: از سال ۲۰۰۶ فعالیت خود را به شکلی متفاوت با آنچه در حال حاضر وجود دارد، آغاز کردیم و نحوه فعالیت ما فرق داشت؛ ما اولین سند محرمانه خود را در جولای سال ۲۰۰۷ منتشر کردیم. از جمله اسناد و مطالبی که ویکی‌لیکس منتشر کرده است می‌توان به گزارشی درباره کشتاری در کنیا، گزارشی از ریختن مواد دورریختنی زهرآگین در ساحل کوت دی‌ووار، کتاب‌های راهنمای کلیسای علم‌شناسی (چرچ ساینتولوژی)، رویه‌های خلیج گواتانامو، ویدئوی حمله هوایی ۱۲ ژوئیه ۲۰۰۸ به بغداد و مطالبی درباره بانک‌های بزرگ مانند کوپتینگ و جولوس بائر اشاره کرد. پر سر و صداترین اسنادی که ویکی‌لیکس منتشر کرده است عبارت است از:

۱. افشای اسناد طبقه‌بندی شده آمریکا درباره جنگ افغانستان

۲. افشای اسناد طبقه‌بندی شده آمریکا درباره جنگ عراق

۳. افشای اسناد محرمانه وزارت خارجه آمریکا

سابقه ویکی‌لیکس در افشاگری اظهارات مقامات عربستانی و عربی درباره ایران

ویکی‌لیکس در تاریخ ۲۸ نوامبر ۲۰۱۰ میلادی (۷ آذر ۱۳۸۹) بخش‌هایی از اسناد و گزارش‌های طبقه‌بندی شده وزارت امور خارجه آمریکا را که بالغ بر ۲۵۰ هزار سند محرمانه، از وابسته‌های دیپلماتیک آمریکا در همه نقاط جهان بود، منتشر کرد. بخش‌هایی از این اسناد به مسائل داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی ایران اشاره دارد. تعدادی از این اسناد گفت‌وگوهای میان مقامات آمریکایی و عرب منطقه را درباره مقابله با ایران فاش می‌کند و به خوبی دشمنی سعودی‌ها و هم‌پیمانان منطقه‌ای آن با ایران را نشان می‌دهد. درخواست‌های مقام‌های سعودی از جمله: عبدالله بن عبدالعزیز، پادشاه سابق عربستان، از مقام‌های آمریکایی نشان می‌دهد که آل سعود با نفرت و کینه به ایران نگاه می‌کنند و از گسترش نفوذ ایران در منطقه، هراس دارند.

مواضع پنج کشور عربی در دشمنی با ایران و درخواست آن‌ها از آمریکا برای حمله نظامی به ایران از جمله این اسناد است. در یکی از این یادداشت‌ها که ویکی‌لیکس، مدعی است اسناد محرمانه آمریکا است و تاریخ دسامبر ۲۰۰۵ را بر خود دارد، پادشاه عربستان از جورج بوش به دلیل گوش نکردن توصیه‌اش برای حمله به ایران، عصبانی است.

این اسناد از نگرانی مقام‌های سعودی از گسترش نفوذ منطقه‌ای ایران پرده برمی‌دارد و پادشاه عربستان از اینکه روابط ایران و عراق بعد از حمله آمریکا به عراق و سرنگونی صدام بهبود یافته است، ابراز ناراحتی می‌کند. مطابق این گزارش که گفته می‌شود متعلق به سفارت آمریکا در ریاض است، پادشاه عربستان می‌گوید: «درحالی‌که در گذشته ایالات متحده، عربستان سعودی و صدام حسین بر لزوم کنترل ایران توافق کرده بودند، اکنون سیاست آمریکا، عراق را همچون هدیه‌ای در دیس طلا به ایران داده است.»

عمق دشمنی و کینهٔ سعودی‌ها به‌ویژه پادشاه سابق سعودی با ایران را در تشبیه ایران به «ماری که باید سرش را قطع کرد» می‌توان مشاهده کرد. در این اسناد به «توصیه‌های پیاپی» پادشاه عربستان «به ایالات‌متحده برای حمله به ایران برای پایان دادن به برنامه جنگ‌افزارهای اتمی» اشاره شده است. بر پایهٔ اسناد ویکی‌لیکس، پادشاه عربستان درخواست حمله به ایران را در جریان دیدار آوریل ۲۰۰۸، با رایان کروکر، سفیر امریکا در عراق و ژنرال دیوید پترائوس، فرمانده وقت نیروهای امریکایی در عراق مطرح کرده است. ویکی‌لیکس مدعی شده است: دو روز پس از این دیدار، عادل الجبیر، سفیر سعودی در واشینگتن به سفارت امریکا در عربستان گفت: «او (پادشاه) به شما (امریکایی‌ها) گفت که سر این مار (ایران) را قطع کنید.»

ویکی‌لیکس در اسناد دیگری که از وزارت خارجهٔ امریکا منتشر کرده است، پرده از درخواست‌های مقام‌های دیگر کشورهای عربی از امریکا برای حمله به ایران پرده برمی‌دارد. حمد بن عیسی آل خلیفه، پادشاه بحرین، زیدالرفاعی، رئیس وقت سنای اردن و خاندان حاکم در امارات از جمله افرادی هستند که در اسناد منتشرشده از امریکا درخواست کرده‌اند تا به مقابله با ایران بپردازد.

در گزارش که تاریخ آن به ۲۹ آوریل ۲۰۰۶ برمی‌گردد، سفارت امریکا نوشته است که در دیدار اخیر با مقام‌های بلندپایه اماراتی، خاندان حاکم ابوظبی به‌صراحت از ابتکار عمل‌های امریکا علیه ایران حمایت کرده‌اند. در این یادداشت آمده است مقام‌های ابوظبی به یکی از مقام‌های امریکایی گفته‌اند که «ترکیب ایران و تروریسم چیزی است که نمی‌توان تحمل کرد.» این یادداشت به نقل از مقام‌های ابوظبی آورده است: «اگر ایران اتمی شود، تهدیدش بیشتر از القاعده است.»

در یادداشتی منتسب به سفیر امریکا در بحرین به تاریخ نوامبر ۲۰۰۹، پادشاه بحرین می‌گوید: «این برنامه [هسته‌ای ایران] باید متوقف شود. خطر اینکه بگذاریم این برنامه جلوتر برود بیشتر از خطر متوقف کردن آن است.» زیدالرفاعی، رئیس وقت سنای اردن نیز از یک مقام بلندپایه امریکایی خواسته است که ایالات‌متحده ایران را بمباران

کند. او مطابق با این سند گفته است: «ایران را بمباران کنید یا با بمب ایران به سر کنید. تحریم‌ها، هویج‌ها، مشوق‌ها اهمیتی ندارد»^۱.

ویکی‌لیکس و اسناد محرمانه جدید عربستان

عصر ۲۹ خرداد ۱۳۹۴ سایت ویکی‌لیکس اعلام کرد که بیش از نیم میلیون سند دیپلماتیک عربستان سعودی را منتشر می‌کند. این سایت در مرحله اول، بیش از ۶۰ هزار سند را منتشر کرد که اغلب آن‌ها با سربرگ «وزارت خارجه عربستان سعودی» هستند. برخی از این اسناد با علامت «محرمانه» یا «فوری» نشانه‌گذاری شده‌اند. بخش عمده این مدارک به زبان عربی، متن نامه‌های اداری، تلگراف‌ها، پیام‌های محرمانه و ایمیل‌هایی است که از سفارتخانه‌های عربستان سعودی در نقاط مختلف جهان یا دیگر ادارات دولتی در این کشور ارسال شده‌اند. گزارش‌های فوق سری وزارت کشور و سرویس اطلاعات عمومی پادشاهی عربستان نیز در میان اسناد منتشرشده به چشم می‌خورد.

واکنش وزارت خارجه عربستان

درحالی‌که بسیاری منتظر تأیید یا رد اسناد منتشرشده از سوی مقام‌های سعودی بودند، سایت ویکی‌لیکس در عربستان فیلتر شد و وزارت خارجه عربستان تنها به دو پیام توییتی در حساب توییت خود اکتفا کرد. در این پیام‌ها به صحت اسناد اشاره‌ای نشد و تنها شهروندان عربستانی را از انتشار مطالبی که «ممکن است جعلی باشد» و «به امنیت ملی ضربه بزند» بر حذر داشت. متن این پیام‌ها به این شرح است:

«عزیزی المواطن الواعی: لا تشرأب واثائق قد تكون مزورة تساعد أعداء الوطن فی تحقیق

غایاتهم»^۲.

۱. التماس‌های مکرر حاکمان کشورهای عربی به امریکا: زودتر حمله کنید، عصر ایران، ۱۳۸۹/۹/۸

۲. الخارجية: لا تنشروا «الوثائق» فقد تكون مزورة وتضر بأمن الوطن، سبق، ۴، رمضان، ۱۴۳۶

هموطن عزیز، هر گونه اسنادی که ممکن است جعلی و دشمنان وطن را به تحقق اهدافشان کمک می‌کند، منتشر نکن.^۱

«عزیزی المواطن تجنب الدخول إلى أي موقع بغرض الحصول على وثائق أو معلومات مسربة قد تكون غير صحيحة، بقصد الإضرار بأمن الوطن».^۲

هموطن هوشیار، از ورود به هر سایتی با هدف دستیابی به اسناد یا اطلاعات فاش شده که احتمالاً نادرست و با هدف ضربه زدن به امنیت ملی منتشر شده باشند، پرهیز کن.^۳

دو روز بعد عربستان به صورت تلویحی صحت اسناد منتشرشده از سوی ویکی‌لیکس را پذیرفت و اسامه بن احمدالنقلی، رئیس بخش روابط اطلاع‌رسانی در وزارت خارجه عربستان سعودی گفت: اسنادی که افشاشده است خارج از چارچوب سیاست‌های اعلامی وزارت خارجه و اظهارات و بیانه‌های مختلف آن در مورد مسائل منطقه‌ای و بین‌المللی نیست.

النقلی حمله الکترونیکی بر ضد وزارت خارجه عربستان در ۲۳ می ۲۰۱۵ را با انتشار این اسناد مرتبط دانست و اعلام کرد سازمان‌دهندگان این حمله نتوانستند به بیشتر اسناد حفاظت‌شده که بالغ بر میلیون‌ها سند است، دسترسی پیدا کنند. استفاده النقلی از واژه «بیشتر» این نتیجه را می‌دهد که در این حمله سایبری مهاجمان توانسته‌اند به بخشی از اسناد سری دست پیدا کنند.^۴

با توجه به بیانیه ویکی‌لیکس و مواضع وزارت خارجه دولت سعودی، می‌توان به این ادعا اعتماد کرد که اسنادی که از سوی ویکی‌لیکس منتشرشده است، از طریق حمله سایبری گروهی به نام «ارتش سایبری یمن» کشف شده است و به ویکی‌لیکس تحویل داده شده است. هرچند بعضی از رسانه‌ها و کارشناسان در اینکه هکرهای یمن این توانایی را داشته‌اند که به شبکه‌های کامپیوتری وزارت خارجه عربستان حمله

۱. اولین واکنش عربستان به انتشار اسناد محرمانه‌اش توسط «ارتش سایبری یمن»، خبرگزاری فارس، ۱۳۹۴/۲/۳۰

۲. الخاریجیة: لا تنشروا «الوثائق» فقد تكون مزرورة وتضر بأمن الوطن، سبق، ۴، رمضان، ۱۴۳۶

۳. اولین واکنش عربستان به انتشار اسناد محرمانه‌اش توسط «ارتش سایبری یمن»، خبرگزاری فارس، ۱۳۹۴/۲/۳۰

۴. عربستان به صحت اسناد ویکی‌لیکس اذعان کرد، خبرگزاری تسنیم، ۱۳۹۴/۴/۱

بکنند، تردید می‌کنند و افشای اسناد را با هماهنگی دولت امریکا و در راستای اهداف امریکا می‌دانند.

این کارشناسان دو احتمال را در افشای این اسناد محتمل می‌دانند: ۱. با توجه به اینکه دولت سعودی در روابطش با امریکا اختلافاتی دارد و به‌تازگی در تلاش است تا روابط گسترده‌تری را با روسیه داشته باشد، انتشار این اسناد در راستای فشار به دولت سعودی از سوی امریکا بوده است؛ ۲. انتشار این اسناد در راستای گسترش اختلافات میان کشورهای منطقه از جمله ایران و عربستان بوده است.

ادعای خبرگزاری فارس دربارهٔ این اسناد

خبرگزاری فارس در پایان اولین خبری که در روز ۲۹ خرداد ۱۳۹۴ از افشای اسناد سری وزارت خارجهٔ عربستان در سایت خود منتشر کرد، با رنگی متفاوت با متن اصلی نوشت: «خبرگزاری فارس طی روزهای آینده، اسناد دیگری از وزارت خارجه عربستان سعودی را با هدف آگاهی‌بخشی به افکار عمومی دربارهٔ اقدامات عربستان سعودی در منطقه منتشر خواهد کرد.»^۱

این جمله بیانگر این بود که خبرگزاری فارس به اطلاعاتی به‌غیراز اسنادی که ویکی‌لیکس بنای انتشار آن‌ها را دارد، دسترسی دارد و بناست در روزهای آینده این اطلاعات را منتشر کند. در روز بعد و با انتشار اسناد دیگری در خبرگزاری فارس که ویکی‌لیکس منتشر کرده بود، علاوه‌بر تکرار جمله فوق در پایان خبرها، جملهٔ زیر نیز به ابتدای خبرها افزوده شد:

به گزارش گروه بین‌الملل خبرگزاری فارس، یکی از صدها هزار سند افشاشده از وزارت خارجه، کشور و دفاع عربستان توسط «ارتش سایبری یمن» که ماه «می» گذشته، یک نسخه از کل اسناد فاش شده را در اختیار خبرگزاری فارس قرار داد، نشان می‌دهد...
خبرگزاری فارس برای اثبات این ادعا به خبری استناد کرد که در روز اول خرداد ۱۳۹۴

۱. ویکی‌لیکس ۵۰۰ هزار قطعه سند جدید از وزارت خارجه عربستان منتشر کرد، خبرگزاری فارس، ۱۳۹۴/۳/۲۹

به‌صورت اختصاصی مخابره کرد و در آن از «حمله سنگین ارتش سایبری یمن به وزارتخانه‌های خارجه، کشور و دفاع عربستان» خبر داده و بیانیه این گروه سایبری را به‌صورت اختصاصی منتشر کرد.^۱

سایت بی‌بی‌سی فارسی در مطلبی به قلم حسین باستانی با بیان این ادعای خبرگزاری فارس می‌نویسد:

اگر خبر فارس صحت داشته باشد، دو سؤال اجتناب‌ناپذیر پیش روی ناظران قرار می‌گیرد: «تختست اینکه، چرا باید اعضای گروهی که خود را «ارتش سایبری یمن» معرفی کرده‌اند، اطلاعات محرمانه خود را پیش از ارسال برای ویکی‌لیکس به خبرگزاری فارس بفرستند؟

دوم اینکه، آیا اسناد عربستان که در اختیار ویکی‌لیکس قرار گرفته [است] یا می‌گیرد، «تمام» مدارکی هستند که فارس مدعی است آن‌ها را بیش از یک ماه پیش دریافت کرده [است]؟^۲

در بیانیه‌ای که ویکی‌لیکس برای انتشار اسناد محرمانه عربستان منتشر کرد، بیان شده بود که ویکی‌لیکس به بیش از ۵۰۰ هزار سند دست پیدا کرده است و در مرحله اول، ۶۰ هزار نسخه از آن را افشا می‌کند و بقیه اسناد را در هفته‌های بعد منتشر خواهد کرد. تاکنون ویکی‌لیکس سند دیگری منتشر نکرده است.

پایگاه شبکه خبری العالم از شخصی عربستانی با عنوان «افشاگر عربستانی» نام می‌برد که در ماه‌های گذشته اخبار دقیقی از پشت پرده خاندان حاکم بر عربستان ارائه کرده و صفحه شخصی وی در توئیتر، کاربران بسیاری دارد و به نقل از او می‌گوید: «طرفی که اسناد خارجی را در اختیار تارنمای شفاف‌ساز ویکی‌لیکس قرار داده است، از ارائه بخشی از آن‌ها خودداری کرده است؛ زیرا به هدف موردنظرش هیچ کمکی نمی‌کند. این بخش که منتشر نشده و انتشار نخواهد یافت، از بخش انتشار یافته

۱. حمله سنگین «ارتش سایبری یمن» به وزارتخانه‌های خارجه، کشور و دفاع عربستان، خبرگزاری فارس، ۱۳۹۴/۳/۱

۲. آیا اسناد محرمانه عربستان قبل از افشاگری ویکی‌لیکس در اختیار ایران بوده؟، بی‌بی‌سی فارسی، ۱۳۹۴/۳/۲

خطرناک‌تر است.» او قول داده است که جزئیات را در آینده منتشر خواهد کرد.^۱ تا لحظه تنظیم این گزارش که حدود یک ماه از انتشار بیش از ۶۰ هزار سند از سوی ویکی‌لیکس و ادعای خبرگزاری فارس به در اختیار داشتن کل اسناد، نه ویکی‌لیکس و نه خبرگزاری فارس هنوز سند جدیدی را منتشر نکرده‌اند. اینکه آیا خبرگزاری فارس اسنادی بیشتر از ویکی‌لیکس در اختیار دارد و آیا این اسناد را منتشر خواهد کرد، نیاز به زمان دارد و باید منتظر بمانیم و اتفاق‌های آینده را رصد کنیم.

۱. بخش خطرناک اسناد سعودی‌ها در ویکی‌لیکس منتشر نشده است، العالم فارسی، ۱۳۹۴/۴/۵

بازتاب سیاست‌های اقتصادی، نظامی و سیاسی عربستان در اسناد ویکی لیکس

مقدمه

اسنادی که ویکی لیکس تاکنون از وزارت امور خارجه عربستان منتشر کرده است، از تلاش همه جانبه دولت سعودی برای تقابل با ایران پرده برمی دارد و مشخص می سازد که قسمت اعظمی از سیاست‌های اقتصادی، نظامی، سیاسی و فرهنگی دولت سعودی، در تقابل با نفوذ ایران تعریف و اجرا می شود. این اسناد نشان می دهد که خاندان سعودی در رویکردهای خود با هر آنچه با منافع ایران و محور مقاومت، همخوانی داشته باشد، دشمنی می کنند و درصدد تقابل با آن برمی آیند. هدف از این نوشتار بررسی سیاست‌های فرهنگی عربستان درباره ایران است؛ اما اشاره‌ای گذرا به رویکرد دولت عربستان در دیگر حوزه‌ها نیز می تواند برای ما راهگشا باشد.

رویکرد سیاسی عربستان

عربستان سعودی در راستای اهداف سیاسی خود، به دنبال رهبری بر جهان اسلام است و مهم‌ترین مانع بر سر راه خود را «محور مقاومت» و مبارزه مسلمانان علیه اهداف و سیاست‌های دولت‌های غربی در منطقه می‌بیند. تقابل با محور مقاومت،

خطوط جبهه سیاسی را برای کشورها به‌خوبی روشن می‌سازد و در هر سوی جبهه، دوستان هم‌راستا را هم‌پیمان می‌کند و مرزبندی‌ها را مشخص می‌سازد. شاید بهترین سند برای روشن ساختن این موضوع، اظهارات جولیان آسانژ در مصاحبه با شبکه یک روسیه باشد که پرده از همکاری کشورهای عربی و متحدان غربی آن‌ها برای سرنگون کردن دولت سوریه برمی‌دارد. آسانژ در این مصاحبه می‌گوید:

اسناد منتشرشده در سایت ویکی‌لیکس از وزارت خارجه عربستان، ثابت می‌کند که ریاض در سال ۲۰۱۲ با دولت‌های ترکیه و قطر برای سرنگونی نظام سوریه توافق کرده‌اند. علاوه بر این، امریکا، فرانسه و انگلیس نیز در این توطئه مشارکت دارند.^۱

ترکیب کشورهایی که در این افشاگری در کنار عربستان قرار می‌گیرند تا برای رسیدن به هدفی مشترک علیه نظام سوریه توطئه کنند، بیان‌گر رویکرد سیاسی عربستان در سیاست خارجی است. قطر، کشور عربی ثروتمندی که با تفکرات پادشاهی سعودی نزدیکی دارد، ترکیه، کشوری که از یک‌سو سودای تشکیل امپراتوری عثمانی و از سوی دیگر پیوستن به اتحادیه اروپا را در سر می‌پروراند، و سه کشور امریکا، فرانسه و انگلیس که اهداف استعماری آن‌ها از سال‌های دور در ذهن مردم غرب آسیا و شمال آفریقا وجود دارد، همه را می‌توان در یک هدف با دولت سعودی مشترک دید و آن تضعیف نفوذ ایران در منطقه است.

در همین راستا اسناد دیگری نیز از وزارت خارجه عربستان فاش شده است که تلاش عربستان را برای دور ساختن کشورهای غرب آسیا از ایران و تضعیف محور مقاومت را نشان می‌دهد.

سندی بسیار سری، افشاشده توسط ویکی‌لیکس، از وزارت امور خارجه عربستان سعودی نشان می‌دهد که سعودی‌ها برای جلوگیری از انتقال سلاح از ایران برای جنبش حماس در نواز غزه تلاش می‌کردند. این سند نشان می‌دهد عربستان کمیته بلندپایه‌ای را با حضور وزرای کشور، دفاع، امور خارجه و رئیس اداره اطلاعات عمومی

۱. توافق محرمانه عربستان و ترکیه ضد نظام سوریه، العالم فارسی، ۱۳۹۴/۴/۱۰

این کشور تشکیل داده بود تا از استفاده از حریم هوایی عربستان برای انتقال سلاح‌های ایران به سودان و ارسال آن برای جنبش حماس در نوار غزه جلوگیری کند. بر اساس این سند، عربستان بازرسی از هواپیماهای ایرانی به مقصد سودان را بر اساس قطعنامه‌های ۱۷۳۷، ۱۷۴۷ و ۱۸۰۳ شورای امنیت بررسی و واکنش‌های احتمالی تهران به این اقدام را ارزیابی کرده است. این کمیته توصیه کرده است در صورتی که گزارشی دربارهٔ انتقال مواد ممنوع با هواپیمای ایرانی به مقصد سودان دریافت شود، بازرسی از هواپیما انجام شود.^۱

همچنین ویکی‌لیکس اسناد دیگری منتشر کرده است که نشان می‌دهد روابط ایران و حماس از مسائل مهم برای عربستان است و عربستان روابط حماس را رصد می‌کند. بر اساس اسناد منتشرشده در پایگاه ویکی‌لیکس، وزارت امور خارجهٔ عربستان و سفارتخانه‌های این کشور در پایتخت‌های مختلف، از جمله تهران، خبرهای مربوط به روابط ایران با جنبش حماس را به‌طور ویژه پیگیری می‌کنند. در اسناد منتشرشده گزارش‌های متعددی دربارهٔ روابط ایران با جنبش حماس و دیدارهای مسئولان دو طرف وجود دارد. یکی از این اسناد به تلاش کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس برای راضی کردن اسماعیل هنیه به خودداری از سفر به تهران اشاره می‌کند.^۲

در میان اسنادی که ویکی‌لیکس منتشر کرده است، اسناد دیگری وجود دارد که بیانگر نگرانی عربستان از روابط ایران و دیگر کشورها و گروه‌های مبارز منطقه از جمله عراق و بحرین، حزب‌الله و ... و تلاش برای اخلال در کار آن‌ها است که برای جلوگیری از اطالۀ کلام از ذکر آن‌ها خودداری می‌کنیم.

رویکرد نظامی عربستان

اسناد منتشرشده نشان می‌دهد که دولت سعودی فعالیت‌های نظامی ایران را تحت نظر دارد به‌گونه‌ای که تغییرات مدیریتی در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی نیز برای آن‌ها اهمیت

۱. سعودی‌ها برای نرسیدن تسلیحات به حماس تلاش می‌کردند، بولتن نیوز، ۱۳۹۴/۳/۳۰

۲. حماس، تحت نظر عربستان!، انتخاب، ۱۳۹۴/۳/۳۱

دارد و درباره آن بحث و تبادل نظر می‌شود. همچنین این اسناد نشان می‌دهد که رصد نظامی ایران از سوی مقامات سعودی به امریکا گزارش داده می‌شود و پیشنهادهایی به امریکا برای تحریم مقام‌های ایرانی و در پی آن تضعیف قدرت نظامی ایران صورت می‌گیرد. برای نمونه، یکی از اسناد منتشرشده، نامه مدیرکل اداره کشورهای آسیای وزارت امور خارجه عربستان است که متن نامه به‌وضوح گویای رویکرد نظامی-سیاسی عربستان در قبال ایران است. در این نامه آمده است:

«با اشاره به پیام رئیس دربار پادشاهی درباره تغییرات انجام شده توسط فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب ایران در مناصب فرماندهی، دیدگاه سازمان کل اطلاعات عربستان درباره هماهنگی با مقامات امریکایی منعکس می‌شود تا اسامی فرماندهان سپاه ایران به‌عنوان شخصیت‌های ایرانی مشمول مجازات بین‌المللی یا یک‌جانبه در زمینه ممنوعیت سفر و بلوکه شدن سپرده‌ها، افزوده شود؛ البته به‌گونه‌ای که عربستان طرف مستقیم در این موضوع نباشد.

این مسئله (تحریم مقامات ایرانی) می‌تواند ضربه پیش‌دستانه مؤثری بر نظام ایران و آینده سیاسی این شخصیت‌ها باشد و همزمان پیام مستقیمی به فرماندهان سپاه انقلاب است که بدانند تحت نظارت بین‌المللی هستند. امید است تمایل آن جناب در زمینه به نظررساندن پیشنهاد سازمان کل اطلاعات به جناب وزیر مؤثر باشد.^۱

این سند همچنین نشان می‌دهد که دولت عربستان برای مقابله با جمهوری اسلامی ایران و ضربه به توان دفاعی ایران در هماهنگی و تعامل کامل با دولت‌های غربی هستند و از همه توان خود و کشورهای غربی برای تضعیف جایگاه ایران در منطقه بهره می‌برند.

رویکرد اقتصادی عربستان

اقتصاد عربستان بر اساس دلارهای نفتی شکل گرفته است و این موهبت خدادادی

۱. تصویر این سند در پیوست شماره ۱ آمده است.

باعث شده است که کشوری که اقتصاد مهم دیگری بجز نفت ندارد، در کشمکش‌های اقتصادی دنیا حرفی برای گفتن داشته باشد. بر اساس اسنادی که ویکی‌لیکس منتشر کرده است، رویکرد اقتصادی دولت سعودی، به تبع رویکردهای دیگر این کشور، در راستای تضعیف و تقابل با جمهوری اسلامی و تلاش برای نشستن دولت سعودی بر کرسی قدرت کشورهای اسلامی، با خارج ساختن سایر کشورها از صحنه رقابت، تعریف می‌شود. محل‌های هزینه‌ای این دلارهای نفتی بحث مفصلی می‌خواهد که در ادامه این نوشتار به بخش‌هایی از آن بر اساس اسناد منتشرشده خواهیم پرداخت؛ اما در این بخش اشاره‌ای به استفاده عربستان از جایگاه خود به‌عنوان بزرگ‌ترین تولیدکننده نفت برای اعمال فشار بر اقتصاد ایران خواهیم داشت.

تحریم‌های نفتی آمریکا و اتحادیه اروپا علیه ایران، از مهم‌ترین تحریم‌هایی بود که در سال ۲۰۱۲ با بهانه مقابله با برنامه هسته‌ای ایران به اجرا گذاشته شد. درحالی‌که آمریکا تلاش می‌کرد کشورهایی را که واردکننده نفت ایران بودند، متقاعد کند تا از خرید نفت ایران منصرف شوند، این نگرانی وجود داشت که با تحریم نفتی ایران، قیمت نفت افزایش پیدا کند و کشورهای واردکننده نفت متضرر شوند. در این میان عربستان به‌عنوان بزرگ‌ترین تولیدکننده نفت جهان با تسلط نسبی بر سیاست‌های کشورهای حوزه خلیج فارس، بیشترین کمک را به آمریکا کرد تا بتواند اتحادیه اروپا و سایر کشورهای بزرگ واردکننده نفت را متقاعد کند تا به تحریم‌های نفتی علیه ایران تن دهند.

اسناد منتشرشده توسط ویکی‌لیکس نشان می‌دهد عربستان سعودی درباره جبران کاهش تولید نفت در بازارهای جهانی در صورت تحریم نفتی ایران به اروپا تضمین داده بود. بنا بر یکی دیگر از اسناد سری منتشر شده وزارت امور خارجه عربستان توسط ویکی‌لیکس، عربستان از کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس درخواست کرده است تا در صورت تحریم واردات نفت ایران توسط اتحادیه اروپا، با افزایش تولید نفت خود، حذف نفت ایران در بازار را جبران کنند.^۱

۱. تضمین عربستان به اروپا برای جبران صادرات نفت ایران، خبرگزاری صدا و سیما، ۱۳۹۴/۳/۳۰

بازتاب سیاست‌های فرهنگی عربستان در اسناد ویکی‌لیکس

مقدمه

عربستان از کشورهای مهم و تأثیرگذار منطقه است و در کنار ایران و ترکیه سعی دارد تا رهبری کشورهای اسلامی را به دست بگیرد. جنگ، اقتصاد و سیاست، وجوه عیان رقابت میان این سه کشور در خاورمیانه است؛ اما فرهنگ و سیاست‌های فرهنگی این کشورها شاید مهم‌ترین وجوه درگیری پنهانی است که به شدت و در لایه‌های زیرین روابط منطقه‌ای در جریان است. در این جنگ و کشمکش، داشتن تحلیل درست از جبههٔ مقابل برای برنامه‌ریزی و طراحی نقشه، بسیار اهمیت دارد که اگر به درستی به آن پرداخته شود، اطلاعات و راهبردهای خوبی را برای مقابله با این سیاست‌ها و تفوق بر آن برای ما به ارمغان خواهد آورد.

درحالی‌که عربستان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین کشورهای اسلامی، موجی از شیعه‌هراسی را به راه انداخته است و با حمایت‌های آشکار و پنهان خود از جریان‌های تندرو تکفیری، سودای رهبری بر جهان اسلام را در سر می‌پروراند، شناخت سیاست‌های فرهنگی این کشور برای ایران، به‌عنوان اصلی‌ترین رقیب عربستان برای رهبری فکری و فرهنگی بر جهان اسلام، می‌تواند راهگشا باشد. مطالعه این اسناد به ما

کمک می‌کند تا بتوانیم بفهمیم که سیاست‌های فرهنگی عربستان برای مقابله با ایران و شیعیان و جهان اسلام چیست و چه راهبردهایی برای رسیدن به اهداف فرهنگی خود اتخاذ کرده است. بی‌شک شناخت اهداف و راهبردهای فرهنگی این کشور در وضعیت پیچیده کنونی، برای سیاست‌گذاران فرهنگی کشور بسیار مهم و حیاتی خواهد بود.

اهمیت توجه به سیاست‌گذاری فرهنگی عربستان درباره منطقه و ایران

غفلت از سیاست‌های فرهنگی، اصلی‌ترین رقیب انقلاب اسلامی در منطقه، نابخردانه و دور از درایت است؛ کشوری که در پوشش تفکرات تند تکفیری حاضر است با غرب و صهیونیسم سازش کند، ولی تعامل و هم‌زیستی با تفکرات اسلام شیعی را برنمی‌تابد و در راه مقابله با آن از صرف دلارهای هنگفت نفتی ابایی ندارد. نباید فراموش کنیم که تشکیل جریان‌های تکفیری همچون داعش بیشتر از اینکه متکی به حمایت‌های مالی کشورها باشد، متکی به تفکراتی است که از جانب مفتی‌های تکفیری به جوانان سنی کشورهای خاورمیانه القا می‌شود.

اسنادی که ویکی‌لیکس منتشر کرده است، تنها بخشی کوچکی از سیاست‌های و رویکردهای دولت سعودی را نشان می‌دهد و با توجه به اینکه این اسناد مربوط به وزارت خارجه عربستان سعودی است، نباید توقع داشت تا با مطالعه این سندها، به راهبردهای کلان فرهنگی عربستان در منطقه در قبال ایران دست پیدا کرد. با این حال، گستردگی این اسناد که بخش زیاد و درخور توجهی نیز درباره رویکردهای فرهنگی عربستان است، قطعه‌های زیادی از پازل هزارتکه سیاست‌گذاری فرهنگی عربستان را برای ما فراهم می‌کند.

همچنین باید به این نکته نیز توجه داشت که این حجم از اسناد و پیام‌های مرتبط با مسائل فرهنگی که در وزارت امور خارجه عربستان، مبادله شده است، نشان می‌دهد سیاست‌های فرهنگی و رسانه‌ای برای این کشور اهمیت دارد و برای آن برنامه‌ریزی‌های کلانی در سایه دلارهای نفتی صورت گرفته است. نگاه فرهنگی به

مطالعه اسناد ویکی‌لیکس، جبهه فرهنگی جدیدی را برای مقابله با توطئه‌های فرهنگی این کشور عربی در کنار جبهه فرهنگی غربی در مقابل مسئولان، سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان فرهنگی کشور ما قرار می‌دهد.

دیپلماسی دسته‌چکی عربستان

یکی از امتیازهای مهمی که دست برتر را در جنگ فرهنگی میان ایران و عربستان به سعودی‌ها می‌دهد، پول‌های هنگفتی است که دولت سعودی برای پیشبرد اهداف خود و تضعیف جایگاه ایران هزینه می‌کند. روزنامه امریکایی «نیویورک‌تایمز» در گزارشی نوشت: اسنادی که جدیداً توسط ویکی‌لیکس منتشر شده است، نشان می‌دهد که عربستان سعودی دهه‌هاست با صرف میلیاردها دلار از درآمدهای نفتی خود برای سازمان‌های اسلامی سراسر جهان، به صورت مخفیانه درصدد بوده است تا با به‌کارگیری «دیپلماسی دسته‌چک»، دستور کار خود را پیش ببرد و در این بین، ایران همه فکر و ذکر عربستان بوده است.^۱

در هر زمینه‌ای که عربستان در طول این سال‌ها و بر طبق اسناد ویکی‌لیکس تلاش کرده است تا اهداف خود را به پیش ببرد، «سلاح دلار» اصلی‌ترین ابزار او بوده است. کمک‌های کلان عربستان برای تأسیس مدارس دینی در سراسر دنیا، قرار دادن مبلغان دینی خارجی در فهرست حقوق‌بگیران دولتی، تقویت یا تضعیف رسانه‌های خارجی با حمایت یا قطع حمایت مالی، بورسیه تحصیلی دانشجویان خارجی برای تحصیل در عربستان و ... تنها بخشی از دیپلماسی دسته‌چکی عربستان برای پیشبرد اهداف فرهنگی خود است. این نوع دیپلماسی فرهنگی تا جایی پیش می‌رود که کمک به سیل‌زدگان مسلمان تایلند نیز با همین نوع نگاه در دولت سعودی بررسی می‌شود. در ادامه به جزئیات بیشتر از اقدامات فرهنگی عربستان در سایه دلارهای نفتی این کشور خواهیم پرداخت.

۱. افشاگری «ویکی‌لیکس» درباره عملیات مخفیانه میلیارد دلاری عربستان علیه ایران، خبرگزاری تسنیم، ۱۳۹۴/۴/۲۶

تسلط بر کشورهای عربی

وجه ممیزهٔ دیگری که کفهٔ جنگ فرهنگی عربستان با ایران را به سمت عربستان سنگین می‌کند، «نفوذ و جایگاه خاندان سعودی و دولت ریاض» در میان کشورهای عربی و مسلمانان دیگر کشورها است. پیش‌از این به نفوذ سیاسی دولت سعودی در میان کشورهای خلیج‌فارس اشاره‌ای کردیم و گفتیم که دولت سعودی برای موفقیت‌آمیز بودن تحریم‌های نفتی اتحادیهٔ اروپا و واردکنندگان بزرگ نفتی علیه ایران، از کشورهای حوزهٔ خلیج‌فارس خواسته بود که تولید نفت خود را افزایش دهند. یکی دیگر از اسنادی که ویکی‌لیکس منتشر کرده است، نشان می‌دهد دولت سعودی به لحاظ فرهنگی نیز بر کشورهای عربی تسلط دارد و حتی این تسلط شامل موسسه الازهر مصر می‌شود که بزرگ‌ترین دانشگاه اسلامی اهل سنت در جهان اسلام است.

در این سند، «سعود الفیصل» وزیر خارجهٔ وقت عربستان سعودی خطاب به پادشاه متوفی عربستان، ملک عبدالله، «جهت اطلاع» مدعی شد که «شیخ الازهر (احمد الطیب) به سفیر عربستان در قاهره گفته است که ایرانی‌ها برای موافقت با برگزاری نشست تقریب مذاهب اسلامی فشار آورده‌اند؛ اما ما نمی‌خواهیم به‌تنهایی و بدون هماهنگی با پادشاهی سعودی، تصمیمی در این باره بگیریم ...»^۱

گرچه این وابستگی از سوی مقام‌های الازهر تأیید نشده است؛ ولی اظهارات «عباس شومان» وکیل این مؤسسه در رد این سند به‌صورت تلویحی به این ادعا مهر تأیید می‌زند که هماهنگی الازهر با مقام‌های سعودی و اجازه خواستن از آن‌ها رویه‌ای معمول برای الازهر است. شومان می‌گوید: الازهر موسسه‌ای مستقل در ارتباط با امور اسلامی و بالاترین مرجع اهل سنت در جهان است. تصمیم‌های الازهر و مواضع آن برگرفته از استنباط دینی و ملی است و از هیچ طرف یا دولتی دستور نمی‌گیرد؛ باین حال با دولت‌های اسلامی دربارهٔ قضایای جهان اسلام هماهنگی می‌کند تا به‌تنهایی ایده‌ای را دنبال نکند که با بقیهٔ کشورهای اسلامی تناسبی نداشته باشد.»^۲

۱. تصویر این سند در پیوست شمارهٔ ۲ آمده است.

۲. ویکی‌لیکس؛ الازهر مصر درباره ایران به سعودی‌ها چه گفت؟، جام‌جم آنلاین، ۱۳۹۴/۰۳/۳۱

با در نظر گرفتن حوادثی که از نیمه سال ۲۰۱۲ تا اوایل سال ۲۰۱۳ رخ داد، شواهدی وجود دارد که این سند را تأیید می‌کند؛ در ۲۱ آوریل ۲۰۱۳ احمدالطیب در سفر به عربستان با سعود الفیصل وزیر خارجه سابق عربستان دیدار کرد و در ریاض از یک تریبون سعودی موافقت خود را با درخواست برگزاری نشست تقریب مذاهب اعلام کرد.

رویکردهای کلی عربستان در حوزه فرهنگ

بررسی اسنادی که ویکی‌لیکس از وزارت امور خارجه عربستان منتشر کرده است، نشان می‌دهد دولت سعودی در کنار سیاست‌های نظامی و اقتصادی خود، اهتمام ویژه‌ای به فرهنگ و مبارزه فرهنگی با رقبا و دشمنان خود دارد. به اذعان بسیاری از کارشناسان، افشای این اسناد مشخص کرد مهم‌ترین دشمنی که خاندان سعودی برای مقابله با آن برنامه‌ریزی کرده است و برای رسیدن به اهدافش از صرف هزینه‌های گزاف ابایی ندارد، ایران است؛ بنابراین، پیکان فعالیت‌های فرهنگی دولت سعودی متوجه ایران، شیعیان و هر کشور و گروهی است که با ایران ارتباط دارد.

رویکردهای فرهنگی عربستان را می‌توان با نگاه سلبی و ایجابی بررسی کرد. با این زاویه نگاه، رویکردهای فرهنگی عربستان شامل دو دسته از رویکردها است: ۱. سلبی، شامل فعالیت‌هایی که در جهت رصد، هشدار، تطمیع، تهدید و تنبیه هر کشور، گروه، سازمان و نهادی است که در راستای اهداف ایران حرکت می‌کند یا خواسته‌های خاندان سعودی را تأمین نمی‌کند؛ ۲. ایجابی، شامل فعالیت‌هایی که در جهت تشویق و حمایت از هر کشور، گروه، سازمان و نهادی است که در راستای دشمنی با ایران و تضعیف محور مقاومت گام برمی‌دارد یا با حمایت، تقویت و تبلیغ دولت سعودی، باعث خشنودی آل سعود می‌شود و همچنین شامل فعالیت‌هایی برای تأسیس نهادهایی است که در راستای تضعیف ایران و تقویت نظام سعودی عمل کند.

با نگاهی دیگر می‌توان رویکردهای فرهنگی عربستان سعودی را به دو دسته فعالیت‌های رسانه‌ای و فعالیت‌های غیررسانه‌ای تقسیم کرد. منظور از فعالیت‌های

رسانه‌ای، فعالیت‌هایی است برای ایجاد رسانه‌هایی که منافع آن‌ها را تأمین کنند، تقویت رسانه‌هایی که منافع آن‌ها را تأمین می‌کنند، حمایت مالی از رسانه‌های بی‌طرف برای حمایت از آل سعود یا حداقل سکوت و خودداری از انتقاد از آل سعود و در نهایت تهدید و تنبیه رسانه‌هایی که در خلاف جهت منافع آل سعود حرکت می‌کنند. همچنین منظور از فعالیت‌های غیررسانه‌ای، فعالیت‌هایی است که برای انجام دادن آن از شیوه‌های دیگری بدون استفاده از رسانه‌ها بهره برده می‌شود.

به دلیل این که در میان اسناد منتشرشده توسط ویکی‌لیکس، شمار درخور توجهی از آن‌ها مربوط به تصمیم‌گیری‌های رسانه‌ای مقامات سعودی است، در ادامه رویکردهای فرهنگی عربستان سعودی را با تقسیم این رویکردها به دو دسته فعالیت‌های غیر رسانه‌ای و فعالیت‌های رسانه‌ای، با دقت بیشتری بررسی می‌کنیم. تکرار این نکته خالی از لطف نیست که این اسناد مربوط به وزارت امور خارجه؛ یعنی وزارتی غیرمرتبط با فرهنگ است و این حجم از اسناد مربوط به حوزه فرهنگ در این وزارت نشان می‌دهد دولت عربستان به حوزه فرهنگ اهتمام زیادی دارد.

سیاست‌های غیررسانه‌ای

بررسی رویکرد عربستان در فعالیت‌های فرهنگی غیررسانه‌ای نشان می‌دهد که این کشور دو رویکرد متفاوت را در قبال مسلمانان شیعه و سنی در پیش گرفته است. حمایت‌های فکری و مالی از مسلمانان اهل سنت در مناطق مختلف جهان و تلاش برای ترویج تفکرات سنی سلفی در کشورهای مختلف از جمله مهم‌ترین برنامه‌های عربستان برای مسلمانان اهل سنت است. در مقابل دولت عربستان رصد فعالیت‌های شیعیان در مناطق مختلف و دامن زدن به اختلافات شیعه و سنی به منظور ضربه زدن به شیعیان را مهم‌ترین وظایف خود در این باره می‌داند.

شیعه‌هراسی و ایران‌هراسی

رواج تفکرات سلفی و تکفیری در میان خاندان سعودی باعث شده است که این خاندان با نفرت به شیعیان و به تبع آن ایران شیعی نگاه کنند و از هیچ تلاشی برای تضعیف شیعیان فروگذار نباشند. از این رو آن‌ها تلاش می‌کنند با ایجاد اختلافات مذهبی و حمایت از طرف سنی، شیعه‌هراسی و ایران‌هراسی را در میان اهل سنت رواج دهند. عراق با وجود مناطق شیعه‌نشین و سنی‌نشین در کنار هم از مهم‌ترین گزینه‌ها برای پیشبرد این اهداف است. یکی از اسناد ویکی‌لیکس پرده از یکی از نقشه‌های اجراشده دولت سعودی در همین زمینه برمی‌دارد. بر اساس این سند، «اسامه النجیفی» رئیس سابق پارلمان عراق و معاون کنونی رئیس‌جمهور عراق مبلغ ۵۷۵ میلیون دلار تنها ۱۳ روز پس از سقوط شهر موصل دریافت کرده است. در این نامه که به امضای خالد بن بندر بن عبدالعزیز آل سعود، رئیس دستگاه اطلاعات عمومی عربستان است، آمده است:

«به اطلاع می‌رساند که ما مبلغ ۵۷۵ میلیون دلار بر اساس قراردادی که با بانک «نیکستایل» ترکیه داشتیم، به شماره حساب «B23Q21746AI» و به شماره چک KS8954021 در تاریخ ۲۰۱۴/۶/۲۲ واریز کردیم. امیدواریم که پیش از اعلام آمادگی شما برای اجرای آنچه میان ما توافق شده، از آن برداشت نکنید تا پس‌از این بر اساس درصدهایی که برای هر یک از شخصیت‌های معین در توافق ما مشخص شده، تقسیم شود.»^۱

اهمیت این سند زمانی مشخص می‌شود که در کنار سند دیگری قرار بگیرد که وزیر خارجه عربستان در نامه‌ای به پادشاه سعودی از قول «محمد النجیفی» برادر اسامه النجیفی، از وخامت اوضاع عراق و نفوذ بیشتر ایران در آن گزارش می‌دهد. در این نامه آمده است: وی (محمد النجیفی) خواستار تدوین یک طرح برای جلوگیری از نفوذ ایران در عراق شد که عربستان و منطقه عربی را تهدید می‌کند.^۲

این اسناد نشان می‌دهد که آل سعود با تطمیع خانواده النجیفی قصد ایجاد اختلاف

۱. تصویر این سند در پیوست شماره ۳ آمده است.

۲. تصویر این سند در پیوست شماره ۴ آمده است.

و تفرقه در میان عراق و دور ساختن دولت این کشور از ایران را داشته است. در سند دیگر که به امضای سعود الفیصل، وزیر امور خارجه عربستان رسیده است، به درخواست مسعود بارزانی برای دیدار با مقام‌های عربستانی اشاره می‌کند و به پادشاه سعودی می‌گوید: «مورد نیاز است که بارزانی در صف افرادی باقی بماند که همکار نوری مالکی نیستند و دشمن مالکی هستند؛ خصوصاً در این روزها که مالکی خواهان تغییر قانون اساسی است. در این زمینه هرکاری که مورد نیاز و به مصلحت است انجام دهید.»^۱

آنچه از این اسناد و سندهای دیگری در این باره هویداست، دشمنی دولت سعودی با دولت نوری مالکی به‌عنوان نخست‌وزیر شیعه و نزدیک به ایران است و اینکه عربستان تلاش دارد در پررنگ کردن اختلافات مذهبی و ایجاد هراس از ایران در میان اقوام سنی، با دولت مالکی مخالفت کند.

اسناد ویکی‌لیکس فاش می‌کند که دولت عربستان سیاست پررنگ کردن اختلاف شیعه و سنی و سپس ایجاد هراس از ایران در میان اقوام سنی و در پی آن حمایت از اهل سنت به‌منظور ضربه زدن به شیعیان و کم کردن نفوذ ایران را در سایر کشورها نیز دنبال می‌کند.

این اسناد نشان می‌دهند دبیر کل لیگ مسلمانان سعودی از دولت این کشور درخواست کرده تا برای جلوگیری از نفوذ ایران و مذهب شیعه در هند، در این کشور مراکز تبلیغ وهابیت و سلفی‌گری ساخته شود و سعی در ترویج این دو تفکر داشته باشد. این در حالی است که در سند دیگری از برگزاری سمینارهای مذهبی ایران در هند و گسترش روابط تجاری ایران و هند ابراز نگرانی شده است.^۲

همچنین طبق سندی دیگر، اظهارات یک مفتی سلفی در مخالفت با ایران با استقبال شاه عربستان روبه‌رو شده است. در جریان مصاحبه^۳ یک مفتی وهابی با مجله الاهرام مصر و حملات بی‌سابقه به ایران و کافر خواندن ایرانیان، سفارت عربستان در

۱. تصویر این سند در پیوست شماره ۵ آمده است.

۲. افشاگری ویکی‌لیکس درباره نفوذ ایران در هند، پایگاه خبری پایتخت، ۱۳۹۴/۴/۴

مصر این واقعه را گزارش می‌دهد و مفاد این مصاحبه را به سعود الفیصل ارسال می‌کند. او نیز رونوشتی از آن را به «ملک عبدالله» برای پادشاه وقت عربستان می‌فرستد. دکتر عبدالله النفیسی، مفتی کویتی، در مصاحبه با مجله الاهرام مصر، ایران را خطرناک‌تر از اسرائیل دانسته است و ایرانیان را نه مسلمان بلکه «صفوی‌های فارس» توصیف می‌کند که قصد دارند مکه و مدینه را اشغال کنند. این مصاحبه توجه مقامات ریاض را به خود جلب کرده است.^۱

رصد و کنترل شیعیان و مسلمانان در کشورهای مختلف و نگرانی از روابط نزدیک با ایران

اسناد مرتبط با وزارت امور خارجه عربستان سعودی نشان‌دهنده این است که ایران، دغدغه اصلی عربستان بوده است و دیپلمات‌های عربستان در افریقا، آسیا و اروپا همواره در حال نظارت بر فعالیت‌های ایران بوده و آژانس‌های برتر عربستان نیز درصدد طرح‌ریزی اقداماتی جهت محدود کردن گسترش نفوذ ایران بوده‌اند. در سال ۲۰۱۲ میلادی عربستان سعودی به سفرای خود در سراسر افریقا دستور داد تا گزارش‌هایی را در ارتباط با فعالیت‌های ایران در سایر کشورها مخابره کنند. رصد فعالیت‌های شیعیان و بررسی ارتباط آن‌ها با ایران از سوی دولت عربستان از فلیپین در جنوب شرق آسیا تا موریتانی در شمال غرب افریقا گسترده است.

دیپلماسی عربستان سعودی در رصد تحرکات ایران در کشورهایی که عرصه مشترک رقابت و نفوذ منطقه‌ای بین دو طرف به حساب می‌آید، مانند مصر و یمن، طبیعی و توجیه‌پذیر است؛ اما کشیده شدن این روند به کشورهایی نظیر آرژانتین، تایلند و جیبوتی تا پاکستان و مالزی و مکزیک و حتی میانمار و تاتارستان و بورکینافاسو و دیگر کشورها نشان می‌دهد که رفتار عربستان سعودی در قبال ایران، یادآور جنگ سرد بین دو اردوگاه غرب و شوروی سابق است.

۱. تصویر این سند در پیوست شماره ۶ آمده است.

این اسناد نشان می‌دهد که عربستان در هر نقطه از سرزمین‌های اسلامی که احساس کند گرایش به سمت مذهب تشیع بیشتر شده است یا ایران برای تقویت ارتباط خود با مسلمانان برنامه‌ای دارد، با استفاده از کمک‌های کلان مالی و اعزام مبلغ‌های سلفی و وهابی سعی می‌کند ارتباط مسلمانان با ایران را محدود کند. در ادامه به چند نمونه از این رصدها و اقدام‌هایی صورت گرفته برای کاهش نفوذ ایران اشاره می‌شود:

الف) نگرانی از روابط دانشگاهی با ایران

تایلند:

در یکی از اسناد منتشرشده در ویکی‌لیکس برگزاری یک کنگره علمی در تایلند با موضوع «سیاست، فرهنگ و علم در ایران» و دعوت از متخصصان ایرانی به اطلاع مقامات سعودی رسیده است.

در ادامه این گزارش، همکاری دانشکده هنر تایلند برای پخش فیلم‌های سینمایی ایرانی در هفته مسابقات فیلم و دعوت از کارگردانان و تهیه‌کنندگان ایرانی، تشکیل میزگرد «شیخ احمد قمی» در بخش علوم تاریخی دانشکده زبان‌شناسی، برنامه سالانه به مناسبت برقراری روابط دیپلماتیک ایران و تایلند، تلاش برای چاپ کتاب تاریخ ایران قبل و بعد از اسلام، دعوت از اساتید ایرانی برای گفت‌وگوهای فرهنگی و تمام همکاری‌های علمی بین ایران و تایلند نیز رصد شده و به اطلاع مقامات سعودی رسیده است.^۱

ب) نگرانی از گسترش روابط دیپلماتیک با ایران

ارژانتین:

سفارت عربستان در «بوئنوس آیرس» در نامه‌ای به «ملک عبدالله» پادشاه وقت عربستان و رونوشتی از آن به ولیعهد (وقت)، وزیر دفاع و رئیس سازمان اطلاعات وقت

۱. تصویر این سند در پیوست شماره ۷ آمده است.

سعودی، از گشایش روابط ایران و آرژانتین خبر می‌دهد. در این نامه آمده است که دو کشور از سال ۱۹۹۴ م و انفجار در مرکز فرهنگی یهودیان، روابط تیره‌ای با یکدیگر دارند و حال نشانه‌هایی از نزدیکی دو کشور و حل‌وفصل این پرونده به چشم می‌خورد. در این نامه به وساطت بشار اسد رئیس‌جمهور سوریه در سال ۲۰۱۱ برای حل موضوع پرونده آمیا و سپس برقراری رابطه تجاری بین ایران و آرژانتین اشاره شده است.^۱

مکزیک:

سفارت عربستان در مکزیکوسیتی در نامه‌ای به دبیر کل شورای عالی امور اسلامی عربستان از فعالیت‌های فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در مکزیک ابراز نگرانی کرده است. در این نامه آمده است که ایران سعی دارد با کشورهای امریکای جنوبی رابطه برقرار کند و در آخر پیشنهاد شده است که عربستان هر چه سریع‌تر یک مرکز اسلامی و مسجد در پایتخت مکزیک برای اقلیت مسلمان احداث کند و ترس از این می‌رود که ایران زودتر اقدام به ساخت مسجد و مرکز اسلامی بکند.^۲

جیبوتی:

یکی از اسناد منتشرشده، نامه سفارت عربستان در جیبوتی به مقامات عربستان است که به تلاش‌های ایران برای نفوذ در جیبوتی و سرمایه‌گذاری در این کشور اشاره می‌شود. طبق این نامه، دولت جیبوتی قصد برقراری روابط راهبردی با ایران را ندارد؛ بلکه صرفاً می‌خواهد از امکانات ایران استفاده کرده و در مقابل، چیزی ندهد. در این نامه به مقامات سعودی پیشنهاد شده است تا هر چه سریع‌تر سرمایه‌گذاری اقتصادی، سیاسی و فرهنگی در جیبوتی انجام دهند تا از نفوذ بیشتر ایران جلوگیری شود.^۳

۱. تصویر این سند در پیوست شماره ۸ آمده است.

۲. تصویر این سند در پیوست شماره ۹ آمده است.

۳. تصویر این سند در پیوست شماره ۱۰ آمده است.

بورکینافاسو:

در جریان سفر علی‌اکبر صالحی، وزیر امور خارجه وقت ایران به بورکینافاسو، در ۹ ژانویه ۲۰۱۳، سفارت عربستان در «اواگادوگو» در نامه‌ای به وزارت خارجه عربستان، رابطه بین ایران و عربستان را رو به جلو توصیف می‌کند و از ساخت مسجد و آموزشگاه در بورکینافاسو توسط ایران خبر می‌دهد.^۱

ج) نگرانی از گسترش نفوذ ایران در برخی کشورها

پاکستان:

در نامه سفارت عربستان به رئیس دیوان پادشاهی وقت عربستان و منشی ویژه ملک عبدالله، از فعالیت شیعیان با محوریت ایران در پاکستان ابراز نگرانی شده است. در این نامه به تشکیل مؤسسه فلسطین (با حمایت ایران) در اسلام‌آباد اشاره شده و درباره مدیران این مؤسسه و برنامه‌های آن که دعوت به سوی جبهه مقاومت و اعلام بیزاری از عربستان، کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس و ترکیه است، توضیحاتی داده شده است.^۲

مالزی:

طبق سند دیگری، سفارت عربستان در مالزی در نامه‌ای به وزارت خارجه عربستان، از گسترش نفوذ ایران در مالزی ابراز نگرانی کرده و پیشنهاد داده است مقامات ریاض اقداماتی را در این راستا انجام دهند.

در این نامه آمده است که وزیر امور اسلامی مالزی در دیدار با نمایندگان وزارت حج عربستان در مورد تمام موضوعات منطقه گفت‌وگو کرده‌اند و وزیر امور اسلامی مالزی با بیان اینکه نسبت به نفوذ ایران آگاهی داریم، گفته است: دولت مالزی اعزام دانشجو به ایران را متوقف کرده است و به جای تهران، آن‌ها را به دانشگاه الازهر مصر

۱. تصویر این سند در پیوست شماره ۱۱ آمده است.

۲. تصویر این سند در پیوست شماره ۱۲ آمده است.

اعزام می‌کند. طبق این نامه، دولت مالزی، حساسیت بالایی به فعالیت ایران در کشورشان دارد و به حجاج مالزیایی گفته شده است تا در مراسم حج، نزدیک محل سکونت ایرانی‌ها نشوند.^۱

مصر:

در اسناد ویکی‌لیکس گزارشی از جانب سعود الفیصل، وزیر امور خارجه سابق عربستان به نخست‌وزیری این کشور در مه ۲۰۱۲ آمده است که در آن جزئیات فعالیت‌های سفیر عربستان در قاهره برای مقابله با رخنه شیعیان در مصر پس از برکناری حسنی مبارک اشاره شده است. سعود الفیصل گفته است که احمد قطان، سفیر ریاض در قاهره تأیید کرده است که تقریباً تمام مؤسسات و اشخاص مذهبی نام برده شده در این گزارش، برگزاری هرگونه تجمعات شیعیان را رد کرده‌اند. مقامات و مؤسسات مذهبی اعلام‌شده در گزارش شامل: محمد سید طنطاوی، شیخ الازهر، اعضای مرکز تحقیقات اسلامی، گروه انصار السنه و مجمع القائمه الشریعه هستند. یکی از اعضای برجسته اشاره شده در افشاگری جدید ویکی‌لیکس «محمد حسن»، یک واعظ سلفی است. فیصل صحبت‌های این واعظ سلفی را با سفیر ریاض در قاهره درباره خطر تلاش‌های ایران در برگزاری تجمعات شیعیان در مصر نقل کرده و سپس درخواست او را مطرح کرده است که از سفیر عربستان پرسیده: آیا ریاض می‌تواند یک موضع حمایتی برای توقف این اقدامات داشته باشد یا خیر؟^۲

یمن:

در نامه سفارت عربستان در صنعا به وزیر خارجه وقت سعودی، لزوم ارتباط با تشکیلات و احزاب مدنی و حمایت از آن‌ها برای مقابله با گسترش و نفوذ ایران آمده

1. <https://www.wikileaks.org/saudi-cables/doc121919.html>

۲. نگرانی عربستان از رشد نفوذ شیعیان در مصر، خبرگزاری ایسنا، ۱۳۹۴/۴/۲۰

است. در این راستا، تأسیس رسانه‌های جدید و تقویت رسانه‌های همسو جزو اولویت‌ها دانسته شده است.^۱

میانمار:

چندین تن از علما و مفتی‌های اهل سنت میانمار با مراجعه به سفارت عربستان، از سفیر این کشور خواسته‌اند تا علاوه بر ایجاد مرکز آموزش زبان عربی، مسجد بزرگی نیز با نام «خادم‌الحریمین الشریفین» ایجاد شود. آن‌ها متذکر شده‌اند که در شرایط حال که جهل و بی‌سوادی در میان مردم موج می‌زند، امکان متمایل شدن مردم به سوی هر دین و مذهبی می‌رود و این در حالی است که با توجه فعالیت‌های ایران در این کشور تعداد افرادی که به مذهب تشیع می‌گروند، افزایش یافته است.^۲

هند:

برگزاری سمینارهای مذهبی توسط ایران و همچنین اراده ایران برای ساخت و تأسیس چندین مرکز فرهنگی در هند بخشی از مکاتبات سفارت عربستان در هند با وزارت خارجه دولت سعودی است. همچنین در این گزارش‌ها از همکاری صمیمانه ایران و هند در روابط تجاری و همچنین در مورد مسئله افغانستان صحبت شده و گفته شده که این دو کشور به دنبال افزایش سلطه خود در افغانستان پس از خروج نیروهای امریکایی هستند.^۳

د) رصد فعالیت مسلمانان در کشورهای مختلف

فیلیپین:

سند دیگری نیز نشان می‌دهد که سفارت عربستان در فیلیپین نگران هرگونه بحث و گفت‌وگویی بین مسلمانان شیعه و سنی در نزدیکی مسجد الداهاب در شهر مانیل پایتخت این

۱. تصویر این سند در پیوست شماره ۱۳ آمده است.

۲. تصویر این سند در پیوست شماره ۱۴ آمده است.

۳. افشاگری ویکی‌لیکس درباره نفوذ ایران در هندوستان، پایگاه خبری پایتخت، ۱۳۹۴/۴/۴

کشور بوده است. در این سند که تاریخ آن مربوط به ۴ فوریه سال ۲۰۱۰ می‌شود، علیرغم آنکه عنوان شده است شیعیان تنها یک درصد مسلمانان فیلیپین را تشکیل می‌دهند، ابراز نگرانی شده که پیام این اقلیت مذهبی به‌طور مدیریت‌شده به سطح عمومی وارد می‌شود.^۱

استرالیا:

بخشی از اسناد منتشرشده از سوی ویکی‌لیکس، شامل مکاتبات مستمر بین وزارت امور خارجه این کشور با سفارتخانه‌اش در کانبرا در استرالیا است. در این مکاتبات از مسئولان سفارتخانه خواسته شده است در جهت همراه کردن دیدگاه‌های سیاسی و اعتقادی گروه‌های مسلمان در استرالیا اقدام کنند. این اسناد همچنین شامل اسناد پرداخت پول از سوی وزارت فرهنگ و اطلاع‌رسانی عربستان به رسانه‌های عرب‌زبان استرالیا است. مبالغ این اسناد از ۱۰ هزار تا ۴۰ هزار دلار متفاوت است.^۲

بحرین:

نامه صادرشده از وزارت خارجه عربستان نشان می‌دهد که سازمان اطلاعات این کشور خواستار دریافت اطلاعاتی درباره فعالیت شیعیان در بحرین شده است. محتوای این تلگرام نشان می‌دهد که وزارت خارجه عربستان با تلگرام دیگری که شامل اطلاعات به‌دست‌آمده درباره فعالیت شیعیان در بحرین است، به درخواست تاریخ (اول اکتبر ۲۰۱۱) سازمان اطلاعات عربستان سعودی پاسخ داده است.

یکی دیگر از اسناد منتشرشده از سوی پایگاه ویکی‌لیکس بیانگر آن است که سازمان اطلاعات عربستان طی پیامی از مسئولان دولتی بحرین خواسته است تا شیعیان بحرینی را از مشارکت در تمام طرح‌های اقتصادی و علمی دور سازند. رییس سازمان اطلاعات عربستان در پیامی که از سوی ویکی‌لیکس افشا شده است با اشاره به استخدام و مشارکت

۱. نظارت بر فعالیت شیعیان؛ یکی از وظایف دیپلمات‌های سعودی، خبرگزاری مهر، ۱۳۹۴/۴/۵

۲. سعودی‌لیکس، همشهری آنلاین، ۱۳۹۴/۳/۳۰

شیعیان بحرین در طرح‌هایی که از سوی عربستان پیشنهاد می‌شوند بر به کار گرفتن راهبرد امنیتی ویژه‌ای و دور کردن شیعیان بحرین از شرکت در این طرح‌ها تأکید کرده است.^۱

کمک مالی به کشورها و مؤسسات برای تبلیغ و گسترش وهابیت

دولت سعودی، علاوه بر مقابله با برنامه‌های جمهوری اسلامی در مناطق مختلف جهان، هزینه‌های زیادی نیز برای ترویج وهابیت و آموزش مبلغان دینی در کشورهای مختلف متقبل می‌شود. روزنامه نیویورک‌تایمز با بررسی اسناد منتشرشده توسط ویکی‌لیکس و توجه به این سیاست عربستان در مقابله با ایران و ترویج وهابیت می‌نویسد: «گنجینه‌ای از هزاران سند عربستان سعودی که اخیراً توسط ویکی‌لیکس منتشرشده است، با پرداخت به جزئیاتی تعجب‌آور نشان می‌دهد که هدف عربستان سعودی در طول سال‌های اخیر، نه تنها گسترش نسخه خاصی از اسلام بوده است؛ بلکه این کشور درصدد بوده است تا دشمن اصلی خود، یعنی ایران را نیز تضعیف کند.» در ادامه به نمونه‌هایی از کمک‌های عربستان برای ترویج وهابیت در مناطق مختلف جهان اشاره می‌کنیم:

تاجیکستان:

اسناد ویکی‌لیکس نشان می‌دهد در طول سال‌های ۲۰۱۱ و ۲۰۱۲ میلادی، دیپلمات‌های عربستان، فعال کردن مبلغان مذهبی وهابی را در تاجیکستان با هدف مقابله با نفوذ ایران ضروری خوانده‌اند. در یکی از نامه‌های سفارت عربستان در تاجیکستان که ۴ سال پیش نوشته شده است، آمده است که مسئولان این سفارتخانه توانسته‌اند ۱۲ نفر را با پرداخت پول به منظور تبلیغ اهداف مذهبی عربستان سعودی جذب کنند که ۵ نفر از آن‌ها، مدرس دانشگاه بودند. دیپلمات‌های عربستان سعودی در نامه‌ای دیگر تأکید کرده‌اند که باید روند بکارگیری چنین افرادی تقویت شود.^۲

۱. تأکید عربستان بر عدم مشارکت شیعیان بحرین در طرح‌های داخلی، پایگاه خبری شفقنا، ۱۳۹۴/۴/۱

۲. عوامل عربستان، مبلغان وهابیت در تاجیکستان، خبرگزاری فارس، ۱۳۹۴/۴/۷

کانادا:

بر اساس دو سندی که ویکی‌لیکس منتشر کرده است، عربستان سعودی کمک‌هایی را برای ساخت مدارس اسلامی به کانادا فرستاده است. این دو سند شامل مدرکی است که میان سفارت سعودی در اُتاوا و ریاض امضاء شده و دربارهٔ دو کمک مالی این کشور به مدارس اسلامی که یکی از آن‌ها به مدرسه‌ای در اُتاوا که بیش از ۲۰۰ هزار دلار و دیگری به مدرسه‌ای در می‌سی‌ساگا^۱ که مبلغ ۱۵۰ هزار دلار کمک بلاعوض شده است، مربوط می‌شود.

بر اساس اسناد منتشرشده، مدرسه اولیو گراو^۲ در می‌سی‌ساگا که توسط انجمن اسلامی کانادا اداره می‌شود، پس از آنکه جزئیات مربوط به ساخت‌وساز و تعمیرات آن به مقامات ریاض در سفارت عربستان سعودی در اُتاوا ارسال شد، ۱۳۴ هزار دلار از این کشور کمک مالی دریافت کرد.^۳

تایلند:

یکی از نامه‌های سفارت عربستان سعودی در تایلند خطاب به معاون وزیر خارجهٔ عربستان، خواستار کمک ریاض به آسیب‌دیدگان مسلمان تایلند با هدف مقابله با ایران شده است. سفیر عربستان سعودی در تایلند در این نامه پیشنهاد کرده است کمک‌های مستقیمی از طریق سفارت عربستان به سیل‌زدگان مسلمان در جنوب تایلند، به همراه پوشش رسانه‌ای، ارائه شود تا با اقدامات دولت ایران برای گسترش نفوذ شیعی‌اش در منطقه مسلمان‌نشین تایلند مقابله شود. در این نامه آمده است که ایران، نفوذ گسترده و زیادی در جنوب تایلند دارد.^۴

هند:

اسناد ویکی‌لیکس فاش کرد، افراد و نهادهایی در عربستان سعودی میلیون‌ها رویه

1. Mississauga

2. Olive Grove School

۳. افزایش نگرانی‌ها در خصوص کمک مالی سعودی به مدارس اسلامی در کانادا، خبرگزاری صدا و سیما، ۱۳۹۴/۴/۱۲

4. <https://www.wikileaks.org/saudi-cables/doc28493.html>

به هند تزریق کرده‌اند تا مراکز مذهبی و سازمان‌های غیردولتی با هدف ترویج وهابیت ایجاد شود. مقام‌های وزارت کشور عربستان از این پروژه به «تلاشی برای گسترش و ترویج وهابیت در این کشور» نام برده‌اند. یکی از این اسناد، سندی بدون تاریخ است که طبق اعلام ویکی‌لیکس به سفارت عربستان در دهلی‌نو تعلق دارد و حاوی فهرست نهادها و مراکز هندی است که برای دریافت کمک مالی درخواست داده‌اند. در این سند آمده است که دولت ریاض خودش به کمک مالی به ۹ نهاد در ایالات مختلف هند از جمله اوتارپرادش، بنگال غربی، کرالا و ماهاراشترا وعده داده بود.^۱

سیاست‌های رسانه‌ای عربستان

افشای اسناد محرمانه عربستان سعودی واقعیت مهمی را در ارتباط با سیاست‌های فرهنگی عربستان فاش می‌کند. این واقعیت مهم که توجه به آن برای متولیان فرهنگ در کشور ما بسیار اهمیت دارد، این است که دولت عربستان سعودی در سال‌های اخیر برای مقابله با اسلام شیعی در منطقه و پیشبرد اهداف خاندان سعودی، توجه ویژه‌ای به رسانه‌ها داشته است. اسناد منتشرشده این واقعیت را آشکار می‌سازد که دولت پادشاهی عربستان، نظارت کاملی بر رسانه‌های منطقه دارد و حتی به خبرهایی که رسانه‌های بین‌المللی از منطقه غرب آسیا مخابره می‌کنند، توجه می‌کند.

سیاست‌های رسانه‌ای نیز متأثر از رویکرد کلی سعودی‌ها در مواجهه با مسائل منطقه‌ای، از دو بخش سلبی و ایجابی تشکیل شده است. سیاست‌هایی که «پول» اصلی‌ترین پشتوانه و تضمین برای اجرایی شدن آن‌ها است. بر این اساس، سعودی‌ها بخشی از خود را به تهدید و تنبیه رسانه‌هایی اختصاص داده‌اند که با سیاست‌های دولت سعودی همراهی نمی‌کنند و بخش دیگر توان خود را صرف تشویق رسانه‌هایی می‌کنند که در حمایت از اهداف آل سعود به انتشار مطالب می‌پردازند؛ و در نهایت برای رسیدن به هدف‌هایی که رسانه‌های کنونی از تحقق آن‌ها یا ناتوان هستند یا با دولت عربستان همکاری نمی‌کنند،

۱. تزریق پول‌های سعودی به هند برای ترویج وهابیت، ایسنا، ۱۳۹۴/۴/۹

برنامه‌هایی برای تأسیس مؤسسات رسانه‌ای در پیش می‌گیرند.

عربستان به‌خوبی دریافته است که برای رسیدن به رهبری جامعه اسلامی باید ابتدا رهبری رسانه‌ای را به دست بگیرد. از این‌رو با صرف هزینه‌های گزاف در تلاش است تا دایره رسانه‌های طرفدار خود را وسیع‌تر نماید و رسانه‌های بی‌طرف را با تطمیع و تشویق دلارهای نفتی به جبهه خودی بکشانند و با اتخاذ سیاست‌های تنبیهی، رسانه‌هایی را که با او همسو نمی‌شوند، از صحنه رقابت رسانه‌ای خارج سازد و رفته‌رفته امپراتوری رسانه‌ای خود را شکل دهد.

همچنین تمرکز بیشتر دولت سعودی بر فضای رسانه‌ای ایران، لبنان و بحرین و رصد فعالیت رسانه‌ای این سه کشور نشان می‌دهد آل سعود در سیاست‌گذاری‌های رسانه‌ای نیز بر محور راهبرد شیعه‌ستیزانه خود حرکت می‌کند. بررسی اسناد محرمانه وزارت امور خارجه عربستان نشان می‌دهد که دشمنی این کشور با ایران و همراهان منطقه‌ای او در سیاست‌های رسانه‌ای عربستان، نمود بیشتری دارد؛ تا جایی که این دولت را وا می‌دارد تا برای تأسیس رسانه‌های مختلفی در منطقه، تنها با هدف مقابله با تفکر جمهوری اسلامی اقدام کند.

در ادامه، سیاست‌های رسانه‌ای عربستان را در دو بخش «سیاست‌های رسانه‌ای برای کشورهای عربی» و «سیاست‌های رسانه‌ای علیه ایران و محور مقاومت» بررسی می‌کنیم.

سیاست‌های رسانه‌ای برای کشورهای عربی

آنچه از اسناد منتشرشده ویکی‌لیکس به دست می‌آید، این است که دولت عربستان در تلاش برای ایجاد خفقان رسانه‌ای در منطقه است؛ خفقانی که باعث شود همه رسانه‌ها از دولت و خاندان سعودی تعریف کنند و تحت فرمان و مطیع امرشان باشند. با این هدف است که یکی از وظایف سفارتخانه‌های دولت سعودی در کشورهای مختلف، رصد رسانه‌ها و اطلاع‌رسانی درباره میزان هماهنگی رسانه‌ها با سیاست‌های سعودی است. سعودی‌ها میلیون‌ها دلار هزینه می‌کنند تا سفارتخانه‌های عربستان

تقریباً در همه کشورهای، همه رسانه‌ها اعم از رسانه‌های کوچک، بزرگ، محلی، منطقه‌ای و بین‌المللی را رصد کنند و تا جایی که می‌توانند مانع انتشار مطالب علیه آل سعود شوند و حتی برای خریدن این رسانه‌ها گاهی از ده تا هزاران نسخه از نشریات مختلف را مشترک می‌شوند. به‌طور مثال، سفارت عربستان در کشور مالی به همه رسانه‌های این کشور تحت عنوان اشتراک، کمک مالی می‌کند.^۱

آنچه سعودی‌ها را در حوزه رسانه قدرتمند ساخته است، نه دانش رسانه‌ای است و نه سواد رسانه‌ای؛ بلکه این «اقتصاد رسانه» است که برگ برنده را به خاندان سعودی هدیه می‌دهد. اقتصاد رسانه باعث شده است که بسیاری از سیاست‌مداران و روزنامه‌نگاران کارکشته عربی، غلام حلقه به‌گوش سعودی‌ها شوند و برای زنده نگه داشتن رسانه خود، تن به خواسته‌های دولت عربستان بدهند. از این جهت است که بسیاری از رسانه‌های عربی، وامدار و جیره‌خوار خاندان سعودی هستند و اگر دست از پا خطا کنند و اخمی از طرف خاندان سعودی ببینند، زلزله‌ای در روزنامه یا شبکه تلویزیونی خود خواهند دید؛ حتی رسانه‌هایی که خودشان را از کمک سعودی‌ها بی‌نیاز کرده‌اند و کمکی از دلارهای نفتی نصیبشان نمی‌شود، باز هم نمی‌توانند به‌صورت قاطع خود را بی‌نیاز از سعودی‌ها بدانند و خشم دربار سعودی، ممکن است به هر نحو ممکن، حتی با تهدید مؤسساتی که به رسانه خدمات می‌دهند، دامن این دست رسانه‌ها را بگیرد.

از نظر دولت سعودی، رسانه‌ها به سه دسته تقسیم می‌شوند: ۱. رسانه‌هایی که سیاست‌های عربستان را دنبال می‌کنند؛ ۲. رسانه‌هایی که با سیاست‌های عربستان مخالفت می‌کنند؛ ۳. رسانه‌های بی‌طرفی که باید با تشویق و تطمیع به سمت عربستان متمایل شوند. در ادامه و با استناد به اسنادی که ویکی‌لیکس از وزارت خارجه عربستان منتشر کرده است، سیاست‌های کلی عربستان را در برخورد با این رسانه‌ها مرور می‌کنیم:

۱. ایران، حزب‌الله، خرید سکوت و مهار رسانه‌ها و سیاستمداران در کانون مکاتبات سری دیپلماتیک سعودی‌ها، ایرنا، ۱۳۹۴/۳/۳۰

الف) حمایت مالی از رسانه‌هایی که سیاست عربستان را در منطقه دنبال می‌کنند؛

بر اساس این اسناد، عربستان برای تأمین منافع خود روی سازمان‌های رسانه‌ای در سراسر دنیا سرمایه‌گذاری می‌کند. این سرمایه‌گذاری یا به شکل کمک‌های مالی روشن و مشخص یا خرید هزاران حق اشتراک برای روزنامه‌ها و مجلات مختلف است. دامنه فعالیت عربستان در این زمینه، گسترده است و از سنگال در افریقا تا انگلیس در اروپا را دربر می‌گیرد.

سفیر عربستان در سنگال به روزنامه لی سولیل^۱ پیشنهاد کرده است درآمد حاصل از حق اشتراک این روزنامه را از ۴ هزار دلار به ۱۰ هزار دلار در طول سال برساند. همچنین به شبکه رسانه‌ای الفجر در ازای پوشش خبری موضوعات عربستان و فعالیت‌های سفارتخانه این کشور در سنگال، مبلغ هنگفتی پرداخت کرد.^۲

بنا به اسناد ویکی‌لیکس، گاهی این خود رسانه‌ها هستند که به‌طور مستقیم از عربستان درخواست کمک مالی می‌کنند. این دقیقاً همان کاری است که مدیر مرکز رسانه‌ای افغانی اسپوگم^۳ در سال ۲۰۰۹ انجام داد. او درخواست تأسیس یک پایگاه خبری، یک روزنامه، یک مجله و یک پایگاه تلویزیونی را مطرح کرد تا با شبکه‌های افغان که توسط برخی کشورها از جمله هند تأمین مالی می‌شود، مقابله کند.^۴

همچنین شبکه تلویزیونی «ام تی وی» لبنان برای حمایت از سیاست‌های ریاض و تبلیغ در مورد فعالیت‌های این کشور در منطقه، درخواست کمکی به مبلغ ۲۰ میلیون دلار کرده است که در نهایت با چک‌وچانه زدن سعودی‌ها، این رقم به ۵ میلیون دلار کاهش یافته است. بر این اساس، کمیته‌ای متشکل از وزرای خارجه، اقتصاد، فرهنگ، اطلاعات و رئیس اداره اطلاعات عمومی عربستان سعودی تشکیل شده و موضوع کمک به «ام تی وی» را در دستور کار خود قرار داده است. در این جلسه تأکید شده است که همه رسانه‌های خارجی باید در خدمت تبلیغات مثبت و در جهت سیاست‌ها و

1. Le Soleil

۲. تار عنکبوت آل سعود برای رسانه‌ها، جام‌جم آنلاین، ۱۳۹۴/۴/۲۳

3. Spogmai

۴. تار عنکبوت آل سعود برای رسانه‌ها، جام‌جم آنلاین، ۱۳۹۴/۴/۲۳

منافع ملی عربستان عمل کنند. البته، در این کمیته با حمایت مستقیم از «ام تی وی» در راستای سیاست‌های ریاض مخالفت شده است و تصمیم بر آن می‌شود که این شبکه تلویزیونی باید طبق یک طرح و چهارچوب مشخص کاری در راستای منافع ریاض و حمایت تبلیغاتی از این منافع و سیاست‌ها و در مقابله با جریان‌های رسانه‌ای مخالف در لبنان و سایر کشورهای منطقه و جهان عمل کند.^۱

آنچه از این اسناد برمی‌آید، این است که گشاده‌دستی مقام‌های سعودی برای رسانه‌های منطقه محرز شده است و در بسیاری از موارد، نه تنها منتظر نمی‌مانند که مقام‌های سعودی برای درخواست حمایت رسانه‌ای در ازای دریافت کمک مالی به سراغ رسانه‌ها بروند؛ بلکه خود آن‌ها این پیشنهاد را به دولت عربستان می‌دهند. بعضی از تحلیل‌گران معتقد هستند که انتشار این اسناد بیشتر از اینکه به ضرر دولت سعودی تمام شود، به اعتبار رسانه‌هایی ضربه می‌زند که با دریافت پول در مقابل جنایات آل سعود سکوت می‌کنند.

ب) برخورد با رسانه‌هایی که با سیاست‌های عربستان مخالفت می‌کنند؛

پایگاه ویکی‌لیکس سندی چندصفحه‌ای را که «علی عوض عسیری»، سفیر عربستان سعودی در بیروت، ارسال کرده است، منتشر کرد. این سند پس از آن فرستاده شده که وزارت خارجه عربستان، مقاله «نصری الصایغ» را در روزنامه السفیر مشاهده کرده است. وی در این مقاله از سیاست عربستان سعودی در منطقه با توجه به حوادث سوریه، بحرین و یمن انتقاد کرده بود.

سفیر عربستان همچنین به معرفی نویسنده مقاله می‌پردازد و می‌گوید: او مسیحی است و دخترش با یک شیعه ازدواج کرده است و می‌افزاید که او گرایش‌های چپ دارد و به حزب قومی سوریه وابسته است. عسیری راهبردی برای مقابله با این موضوع پیشنهاد می‌کند. پیشنهاد او مبتنی است بر ازسرگیری حمایت از مطبوعات و رسانه‌های طرفدار عربستان از جمله النهار، المستقبل و الجمهوریه، درخواست از آن‌ها برای تشدید

۱. تصویر این سند در پیوست شماره ۱۶ آمده است.

گفتمان خود علیه نویسندگان و رسانه‌های ضدسعودی و حمایت از کسانی که علیه ایران و سوریه مطلب می‌نویسند.

عسیری همچنین پیشنهاد می‌دهد با ساطع نورالدین، نویسنده شیعه و لیبرال در همین روزنامه (السفیر) که به عربستان سعودی گرایش دارد، همکاری شود. عسیری در تلگرام خود نوشت: «اگر سردبیر السفیر متقاعد شود که الصایغ را از روزنامه اخراج کند، روزنامه‌های تندروتری مثل الاخبار هستند که از الصایغ استقبال می‌کنند؛ بنابراین راه‌حل همیشه دلجویی از نویسنده از طریق افراد نزدیک به وی یا دعوت از وی به عربستان است.^۱

با توجه به این سند، سفیر عربستان چند راهکار برای برخورد با این مسئله پیشنهاد می‌دهد؛ نخست اینکه از روزنامه‌هایی که با سیاست‌های عربستان همخوانی دارند حمایت شود تا آن‌ها در حمایت از عربستان و در ضدیت با مخالفان سعودی مطلب بنویسند. دوم اینکه نویسندگانی که به عربستان نزدیک هستند، شناسایی و حمایت شوند و سوم اینکه نویسندگانی که برخلاف منافع دولت سعودی مطلب می‌نویسند، تطمیع شوند و به‌جای طرد، با پول خریده شوند.

در سندی دیگر، ویکی‌لیکس فاش می‌کند هنگامی که تلویزیون «اون.تی.وی» با سعد الفقیه، یک مخالف آل سعود مصاحبه کرد، وزارت خارجه سعودی به سفارتش در قاهره نامه می‌نویسد و خواستار برخورد با آن می‌شود. در نتیجه به این تلویزیون اعلام می‌شود که اگر می‌خواهد کمک‌ها قطع نشود باید در صف مخالفان سیاست‌های پادشاهی سعودی نایستد. نجیب ساویرس، میلیاردی مالک این شبکه، که نمی‌خواست در صف مخالفان پادشاهی سعودی بایستد، بعد از تماس اعتراضی سفیر سعودی به ناظر شبکه دستور داد که دیگر سعدالفقیه نباید به‌عنوان میهمان دعوت شود و به سفیر هم قول داد که دیگر تکرار نخواهد شد.^۲

البته دولت سعودی راه‌های دیگری نیز برای اعمال فشار مالی به رسانه‌ها دارد و در

۱. تصویر این سند در پیوست شماره ۱۷ آمده است.

۲. افشای ویکی‌لیکس درباره سعودی‌ها، جام‌جم آنلاین، ۱۳۹۴/۲/۳۰.

برخی موارد مجبور می‌شود با استفاده از راه‌های دیگری رسانه‌ها را متقاعد کند تا با سیاست‌های او همراهی کنند. برای مثال سفیر عربستان به منظور اعمال فشار بر شبکهٔ لبنانی «ال بی سی» پیشنهاد تحریم آگهی تلویزیونی را می‌دهد. او در گزارش خود به وزیر خارجهٔ عربستان پیشنهاد می‌دهد: اگر نتوان با پیر الضاهر (رئیس شبکه) به یک راه‌حل رسید، پخش آگهی‌های تجاری به‌خصوص از طرف گروه MBC در شبکهٔ LBC متوقف شود و پخش برنامه‌های آن از ماهواره‌های عربی متوقف شود. سعود الفیصل از این پیشنهاد استقبال می‌کند.^۱

دولت سعودی سعی می‌کند با پول، منافع خودش را تأمین کند؛ اما برخی اوقات، پول کارساز نیست و او مجبور می‌شود دست به سانسور بزند. طبق یکی از اسناد ویکی‌لیکس، «عبدالله بن عبدالعزیز» شاه سابق سعودی شخصاً با صدور دستوری توقف فوری پخش شبکه ایرانی «العالم» از ماهواره «عرب ست» را خواستار شده بود.^۲

ج) رسانه‌های بی‌طرفی که باید با تشویق و تطمیع به سمت عربستان متمایل

شوند

سومین دسته از رسانه‌ها، در صورتی که بتوانند نیاز مالی خود را تأمین کنند و در برابر فشارهای دولت عربستان مقاومت کنند، می‌توانند به راه خود ادامه دهند؛ اما به‌هر حال باید بدانند که هیچ‌گاه از سوی دولت عربستان حمایت مالی نخواهند شد. در این باره روزنامه الاخبار می‌نویسد: بر اساس این اسناد، سعودی‌ها با درخواست‌های مالی هر طرفی که علیه حزب‌الله و ایران موضع‌گیری نداشته یا در روزنامه‌هایی مانند الاخبار کار کرده باشد، موافقت نمی‌کنند.^۳

۱. فشار عربستان بر شبکه لبنانی: «با ما نباشید، حذف می‌شوید»، العام، ۱۳۹۴/۴/۱

۲. تصویر این سند در پیوست شماره ۱۸ آمده است.

۳. ایران، حزب‌الله، خرید سکوت و مهار رسانه‌ها و سیاستمداران در کانون مکاتبات سری دیپلماتیک سعودی‌ها، ایران،

سیاست‌های رسانه‌ای عربستان برای ایران

سیاست‌های رسانه‌ای که عربستان برای ایران در نظر گرفته است، ناظر به دو سطح منطقه‌ای و سطح داخلی ایران است. در سطح منطقه‌ای، تلاش برای تخریب وجهه ایران و همراهان منطقه‌ای او و در سطح داخلی، تلاش برای بی‌ثبات کردن جمهوری اسلامی ایران از مهم‌ترین رویکردهای فرهنگی رسانه‌ای دولت سعودی است.

الف) سیاست‌های منطقه‌ای عربستان علیه ایران و محور مقاومت؛

وقتی کشوری دشمن اصلی خود را ایران می‌داند، دور از ذهن نیست که سیاست‌های رسانه‌ای خود را نیز بر اساس ضدیت با ایران بنا کند و از خود توان زیادی برای دشمنی با ایران صرف کند. معمولاً در سیاست‌های رسانه‌ای عربستان در قبال کشورهای منطقه و دیگر کشورهای اسلامی، عربستان تنها به حمایت مالی از رسانه‌ها اکتفا می‌کند و در اسنادی که ویکی‌لیکس منتشر کرده است، کمتر پیشنهاد شده است که رسانه‌ای با هدفی خاص تأسیس شود. تأسیس شبکه در این اسناد فقط در مواردی پیشنهاد شده است که بناست با سیاست‌های ایران در داخل ایران یا در منطقه مخالفت شود. این یعنی اینکه در قبال ایران، عربستان فکر می‌کند آنچه رسانه‌های منطقه با حمایت این کشور در ضدیت با ایران منتشر می‌کنند، کافی نیست و مدیریت جریان رسانه‌ای علیه ایران را خود عربستان باید به دست بگیرد. در ادامه به بعضی از اقدامات دولت عربستان برای مقابله منطقه‌ای با ایران و محور مقاومت اشاره می‌کنیم.

ب) تخریب وجهه ایران در رسانه‌های عربستانی؛

اسناد فاش شده در پایگاه اینترنتی ویکی‌لیکس نشان می‌دهد پادشاه سابق عربستان در دو دستور خود به شماره ۸۸۳ و ۲۱۶۶ از رسانه‌های وابسته به این کشور می‌خواهد بدون توجه به اعتراضات دولت ایران به «برملا کردن نقش ایران» ادامه دهند. بر اساس یکی از اسنادها، سعود الفیصل، وزیر وقت امور خارجه عربستان، در نامه

خود به دولت این کشور، با اشاره به یادداشت اعتراض سفارت ایران در ریاض به مطالب مطبوعات عربستان علیه تهران می‌نویسد: «رویکرد مطبوعات ایران نه تنها بهبود پیدا نکرده است، بلکه حملات آن‌ها علیه عربستان و شخصیت‌های سیاسی آن اخیراً تشدید شده است. مقامات ایرانی به اعتراضات مستمر سفارت عربستان در تهران به مطالب رسانه‌های ایران توجه نشان نمی‌دهند؛ بنابراین بر اساس دستورات شماره ۲۱۶۶ و ۸۸۳، عربستان باید اعتراضات دولت ایران را نادیده بگیرد و مطبوعات محلی سعودی به برملا کردن نقش ایران ادامه دهند. البته این مسئله، نباید شامل پرداختن به اوضاع داخلی ایران و اهانت قابل توجه به سران این کشور باشد و نباید به یک حمله‌سازمان‌دهی شده تبلیغاتی تبدیل شود.»^۱

ج) تخریب وجهه ایران در رسانه‌های کشورهای عربی؛

یکی از اسناد وزارت امور خارجه عربستان سعودی که در پایگاه اینترنتی ویکی‌لیکس منتشر شد حاکی از تلاش این کشور برای تأسیس شبکه تلویزیونی و روزنامه در مصر علیه ایران و تشیع است. سعود الفیصل، وزیر سابق خارجه عربستان در نامه‌ای به دربار پادشاه این کشور، خواستار تأمین مالی تأسیس شبکه تلویزیونی و روزنامه در مصر برای تبلیغ علیه ایران و شیعیان شده است. سعود الفیصل این نامه را بر اساس درخواست مصطفی بکری از سفیر عربستان در قاهره نوشته است. مصطفی بکری که این نامه او را روزنامه‌نگار نزدیک به شورای عالی نیروهای مسلح مصر و شخص عبدالفتاح السیسی معرفی می‌کند در دیدار با سفیر عربستان در قاهره، خواستار کمک مالی برای تبدیل هفته‌نامه‌اش به روزنامه و نیز تأسیس یک شبکه تلویزیونی به منظور مقابله با «گسترش نفوذ ایران» شده است.^۲

1. <https://www.wikileaks.org/saudi-cables/doc123531.html>

۲. تصویر این سند در پیوست شماره ۱۹ آمده است.

د) تلاش برای نشان دادن دخالت ایران در عراق، کویت و بحرین؛

یکی از اسناد منتشرشده در پایگاه ویکی‌لیکس حاکی است که سفارت عربستان در تهران طرحی را برای حمایت از شبکه‌های سلفی به‌منظور جهت دادن به رسانه‌ها برعهده‌گرفته است تا بر اساس آن این مسئله را تداعی کند که ایران در امور کشورهای عربی از جمله؛ بحرین، کویت و عراق دخالت می‌کند.

بر اساس این سند، سفارت عربستان تأکید کرده است که تنها راه موفقیت‌آمیز بودن این طرح، وحدت دیدگاه‌های عربی یا دست‌کم هم‌جهت بودن رسانه‌ای کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس در برابر ایران از طریق حمایت از شبکه‌های سلفی و اعزام مبلغان به این کشور است.^۱

ه) تلاش برای تأسیس شبکه فارسی زبان؛

یکی از اسناد وزارت امور خارجهٔ عربستان نشان می‌دهد که ریاض درصدد راه‌اندازی یک شبکه تلویزیونی به زبان‌های فارسی و انگلیسی برای هدف قرار دادن ایرانیان و شیعیان در منطقه خلیج فارس بوده است. این سند که از حمایت مطلق «سعود الفیصل» وزیر خارجه سابق عربستان سعودی، از راه‌اندازی این شبکهٔ تلویزیونی با نام پیشنهادی «هندیجان» حکایت دارد، قرار بود از بحرین و به دو زبان فارسی و انگلیسی پخش شود. این سند به وجه‌تسمیهٔ این شبکهٔ ضدایرانی نیز اشاره کرده و گفته است که «هندیجان» نام شهری در استان خوزستان ایران است. همچنین هدف از راه‌اندازی شبکه «هندیجان»، رویارویی با سیاست‌های خصمانه رسانه‌ای و اخبار غلط شبکه‌های ایرانی علیه شورای همکاری خلیج فارس در این سند بیان شده است.^۲

و) ایجاد جنگ روانی در ضمن توطئه؛

بر اساس یکی از اسناد فاش شده، شایعهٔ ترور نافرجام عادل الجبیر، سفیر سابق

1. <https://www.wikileaks.org/saudi-cables/doc117689.html>

۲. تصویر این سند در پیوست شمارهٔ ۲۰ آمده است.

عربستان در امریکا در سال ۲۰۱۱، از سوی شخصی به نام «منصور ارباب‌سیار»، بخشی از یک برنامه ۵ مرحله‌ای بوده است که عربستان با همکاری امریکا طراحی کرده است. در این سند آمده است که یک هفته پیش از متهم ساختن ایران در موضوع طرح ترور عادل الجبیر، سفیر سابق عربستان در واشنگتن، شاهزاده «مقرن بن عبدالعزیز»، رئیس اداره امنیت عربستان، راهی امریکا شد و با «جو بایدن» دیدار و مذاکره کرد. دو طرف در مورد جزئیات توطئه سیاسی جدیدی به توافق رسیدند و قرار شد آن را اجرا کنند. این طرح، گام سوم از یک طرح ۵ مرحله‌ای بوده است؛ شایعه حمله اسرائیل به ایران، متهم ساختن ایران به تلاش برای ساخت بمب هسته‌ای توسط آمانو، تشکیل اتاق عملیات مشترک از سوی اسرائیل، ترکیه، اردن و عربستان برای متنسج کردن اوضاع سوریه و فعال کردن دوباره آتش فتنه در ایران از طریق سران فتنه گام‌های دیگر این طرح بوده است.^۱

ه) تلاش برای نمایش چهره‌ای ضدحقوق بشری از ایران؛

یکی از اسناد ویکی‌لیکس پشت پرده گزارش‌های غیرموثق علیه ایران در موضوع حقوق بشر توسط احمدشهیید را روشن می‌کند. براساس این سند، عربستان سعودی، یک میلیون دلار به گزارشگر ویژه سازمان ملل در امور وضع حقوق بشر رشوه داده است تا موضع تندی درقبال مسائل حقوق بشر در ایران بگیرد و گزارش‌های جهت‌دار بنویسد. در این سند آمده است که سفارت عربستان سعودی در کویت، اقدام به پرداخت یک میلیون دلار رشوه به «احمدشهیید» کرده و احمدشهیید نیز مراتب تشکر عمیق خود را از وزیر خارجه عربستان ابراز کرده است. او وعده داده است که همه تلاش و توان خود را برای تشدید مواضعش درقبال پرونده ایران به کار خواهد بست.^۲

۱. تصویر این سند در پیوست شماره ۲۱ آمده است. این سند اولین بار توسط خبرگزاری فرهنگ در تاریخ ۹۴/۴/۹ منتشر شد. البته در بررسی‌های نویسندگان هیچ نشانی از اصلی بودن این سند و انتشار آن توسط ویکی‌لیکس به دست نیامد و به نظر می‌رسد این سند جعلی باشد.

۲. رشوه میلیون دلاری عربستان به احمد شهید برای موضع‌گیری تندعلیه ایران، تابناک، ۹۴/۵/۵ (تصویر این سند در پیوست شماره ۲۲ آمده است)

این سند را اولین بار پایگاه خبری «الوعی نیوز» منتشر کرد و به ضمیمه خبر تصویر نامه سفارت عربستان در کویت را که در آن از اهدای یک میلیون دلار به احمد شهید خبر می‌داد، انتشار داد. توئیتر ویکی‌لیکس در توئییتی به سایت «ایران فرنت‌پیج»^۱ به دلیل انتشار خبری بدون سند از ویکی‌لیکس اعتراض کرد. این اعتراض به خبری اشاره داشت که ایران فرنت‌پیج به نقل از باشگاه خبرنگاران جوان منتشر کرده بود و خبر از دریافت رشوه احمد شهید از عربستان می‌داد. ویکی‌لیکس، در حساب توئیتر خود، از متهم‌کنندگان احمد شهید خواست لینک سند ادعایی خود در این سایت را نشان دهند. احمد شهید، در مصاحبه با بی‌بی‌سی فارسی، ضمن رد دریافت پول از عربستان گفت خوشحال است سایت ویکی‌لیکس از منتشرکنندگان این اتهام خواسته تا ادعای خود را ثابت کنند؛ چون سند ادعایی آنها در هیچ کدام از مدارک افشا شده توسط این سایت وجود نداشته است.^۲ به هر حال مناقشه بر سر این خبر زیاد است و معلوم نیست این خبر در نهایت تأیید می‌شود یا تکذیب می‌گردد.

سیاست‌های رسانه‌ای عربستان علیه ایران در مسائل داخلی ایران

عربستان سعودی نه تنها دشمنی خود با ایران را در برنامه‌های بین‌المللی و منطقه‌ای دنبال می‌کند؛ بلکه اسناد ویکی‌لیکس به ما می‌گوید: دولت سعودی در سودای ایجاد تفرقه و ناآرامی در ایران است تا در سایه این ناآرامی‌ها، سیاست‌های خصمانه خود را علیه ایران و محور مقاومت دنبال کند. از این رو به دقت اوضاع داخلی ایران را نیز بررسی می‌کند و امیدوار است بتواند با شناختی که از وضعیت داخلی کشور ایران کسب می‌کند، برنامه‌ای برای تضعیف قدرت ایران از طریق آشوب‌های داخلی طراحی کند.

نکته حائز اهمیت، نقش سفارت عربستان در ایران است. اسناد مختلفی در افشاگری ویکی‌لیکس به دست آمده است که بیانگر این است که اعضای سفارت عربستان در

1. WWW.iranfrontpage.com

۲. واکنش ویکی‌لیکس به ادعای پول گرفتن احمد شهید از عربستان، بی‌بی‌سی فارسی، ۱۳۹۴/۵/۵

ایران با بررسی اوضاع ایران، طرح‌هایی به دولت سعودی پیشنهاد می‌دهند تا با اجرای آن، اوضاع داخلی ایران را ناآرام کنند.

با توجه به اینکه برای دولت عربستان نفوذ به داخل ایران و انجام برنامه‌های تبلیغی آسان نیست و این مشکل نیز در یکی از مکاتبات وزیر امور خارجهٔ عربستان ذکر شده است، طبیعی است که بیشتر برنامه‌های عربستان برای تضعیف قوای داخلی ایران و ایجاد ناآرامی از طریق برنامه‌های رسانه‌ای باشد. از مجموع مکاتباتی که میان سفارت عربستان و وزارت خارجهٔ این کشور صورت گرفته است و پیشنهادهایی که برای ایجاد ناآرامی و تضعیف داخلی ایران مطرح شده است، به گزینه‌های زیر می‌توان اشاره کرد:

۱. استفاده از فیس‌بوک و توئیتر برای بیان نارضایتی مردم؛
۲. ایجاد اختلاف‌های قومی و مذهبی با استفاده از رسانه‌ها؛
۳. ایجاد شبکه‌های تحلیلی و خبری به زبان فارسی برای مخاطبان ایرانی؛
۴. استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای سلفی و توجیه مفتیان برای انتقال پیام‌های تبلیغاتی و واقع‌گرایانه به داخل ایران؛
۵. تمرکز بر روی مداخله ایران در امور کشورهای عربی؛
۶. بزرگ‌نمایی اشتباه‌ها و مشکلات سیاسی و اقتصادی و اجتماعی جامعهٔ ایران از طریق استفاده از وسایل ارتباط جمعی؛
۷. استفاده از معارضان ایرانی برای دستیابی به برخی اطلاعات از ایران به‌علاوه به‌کارگیری آن‌ها برای مقابله با برنامه‌ریزی‌های تبلیغاتی و سیاسی ایران در منطقه.^۱

نتیجه‌گیری

درحالی‌که ایران، اصلی‌ترین دشمن خود را امریکا و اسرائیل می‌داند و در تلاش

۱. ۷ راهکار عربستان برای ضربه به امنیت ملی ایران، خبرگزاری فارس، ۱۶/۴/۱۳۹۴ (تصویر این سند در پیوست شمارهٔ بیست‌وسه آمده است)

است با کاستن از اختلافات مذهبی در جهان اسلام، مسلمانان را در مبارزه با استکبار جهانی هم‌پیمان سازد، عربستان برخلاف ایران، کم‌ترین دشمنی را با امریکا و اسرائیل دارد و ایران را دشمن اصلی خود می‌داند.

با نگاهی به اوضاع منطقه‌ای، نقش سیاست‌های عربستان را در ایجاد ناآرامی‌ها به‌خوبی می‌توانیم مشاهده کنیم. عربستان به‌عنوان مرکز مذهب اهل سنت و مرکز تفکرات وهابی و سلفی، حامی گروه‌های تکفیری و سنی است که در سوریه، عراق، بحرین، یمن و افغانستان با ایجاد اختلاف‌های مذهبی در حال جنگ با مردمانی هستند که اکثر شیعه بوده و تنها حامی خود را ایران اسلامی می‌بینند.

این در حالی است که نگاه‌های مسلمانان از مبارزه با اسرائیل به سمت جنگ‌های مذهبی داخل جامعه اسلامی تغییر جهت داده است و این کاملاً مطابق با رویکردهای سیاسی، اقتصادی و فرهنگی آل سعود در دشمنی با اسلام شیعی و محور مقاومت است. ایران ناخواسته در جنگی وارد شده است که ریشه‌های فرهنگی دارد و حاصل سال‌ها تلاش آل سعود و هم‌پیمانان او برای رواج تفکر وهابی و سلفی در منطقه و دشمنی با فرهنگ انقلابی شیعه است. پیروزی در این جنگ، نه در جبهه‌های نظامی و نه در رقابت‌های اقتصادی، بلکه در میدان رقابت فرهنگی حاصل می‌شود.

آل سعود در این جنگ فرهنگی تنها با کمک دلارهای نفتی و در پیش گرفتن سیاست‌های سلبی - ایجابی اقدام به حذف مخالف و تثبیت جایگاه خود می‌کند. نقطه‌ضعف عربستان را می‌توان در تولید محصولات فرهنگی دید که در این زمینه توفیق چندانی ندارد و بر طبق اسناد منتشرشده، برنامه‌ای هم در این زمینه ندارد. ایران اسلامی برای مقابله با رویکرد خطرناک تفرقه‌افکن دولت سعودی، باید علاوه‌بر گسترش نفوذ رسانه‌ای در میان جامعه اسلامی، توجه بیشتری به وحدت اسلامی بکند و برنامه‌های جامعی برای تولید محصولات فرهنگی وحدت‌بخش داشته باشد تا بتواند تمام مسلمانان را در مبارزه با استکبار همدل و هم‌صدا کند.

اکنون در فضای پیش آمده پس از مذاکرات هسته‌ای ایران، نظام اسلامی، به‌طور

کلی و دستگاه دیپلماسی کشورمان، به‌طور خاص، درایت، گرایش، ظرفیت و توانمندی بالقوه کشورمان به حل مسائل گوناگون با گفت‌وگو و به روش‌های مسالمت‌آمیز، صلح‌جویانه و نرم را به جهان اثبات کرده است. این منطق، بسیار قابل دفاع است که جمهوری اسلامی ایران دربارهٔ جدی‌ترین و پرتنش‌ترین مسائل با غیرمسلمانانی به گفت‌وگو می‌نشیند که حداقل اشتراکات جغرافیایی، دینی، فرهنگی و تاریخی را با ایران دارند و حتی برخی از آنها مانند امریکا و انگلیس در دوره‌های متاختر و روسیه در دوره‌های قبل‌تر (دورهٔ قاجار) نه‌تنها تعامل دوستانه‌ای با کشورمان نداشته‌اند، بلکه پیشینهٔ خصومت و دشمنی شدید با کشورمان و جمهوری اسلامی ایران را داشته و دارند. بر این اساس، گفت‌وگو با همسایگان، کشورهای مسلمان و از جمله عربستان برای ایران، بسیار خوشایندتر است و می‌تواند بر این منطق پافشاری کند.

می‌توان اقدام دکتر محمد جواد طریف وزیر امور خارجه، که یادداشتی را به‌طور همزمان در چهار روزنامه الشروق مصر، السفير لبنان، الرأی کویت و الشرق قطر منتشر کرده و بر ضرورت گفت‌وگوهای منطقه‌ای تأکید کرده و تأسیس مجمع گفت‌وگوی منطقه‌ای را ضروری دانسته است، گام اساسی اول در این زمینه ارزیابی کرد. به نظر می‌رسد جمهوری اسلامی ایران، پس از حصول توافق با غرب در پیچ تمدنی و تاریخی جهان، می‌تواند نقش اساسی و کلیدی را ایفا کند و کشتی متلاطم منطقهٔ پرتنش خاورمیانه را نیز با ابتکار عمل‌های مبتنی بر روش‌های آشتی‌جویانه و گفت‌وگومحور به سوی آرامش سوق دهد. بی‌تردید شناخت این قابلیت و ظرفیت به دست آمده در فضای پس از توافق کشورمان با شش کشور مهم جهان و استفاده از این فرصت بی‌نظیر نیازمند سیاستگذاری همه‌جانبه دیپلماتیک، فرهنگی- رسانه‌ای، اقتصادی و حتی اجتماعی است؛ اجتماعی به این معنا که در داخل کشور نیز انواع شکاف‌ها و اختلافات اجتماعی و مذهبی بر اساس درایت، گفت‌وگو و به رسمیت شناختن اختلاف عقاید و سلايق مدیریت شود.

بيوستها

بيوست ١:

وزارة الخارجية
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

المملكة العربية السعودية
KINGDOM OF SAUDI ARABIA

سعادة الوكيل للملاقات الثانية
وافر الاحترام

الموضوع : برفقة رئيس الديوان الملكي بشأن التغييرات التي اجراها القائد العام للحرس الثوري الإيراني في المناصب القيادية لديه ورأي الاستخبارات العامة التنسيق مع الجهاز الأمريكي لإدراج أسماء القيادات من الحرس الثوري الإيراني ضمن الشخصيات الإيرانية الخاضعة للمقوبات الدولية أو الأحادية " حظر سفرهم وتجميد أرصحتهم " على أن لا تكون المملكة طرفاً مباشراً في هذا الموضوع ، وأن ذلك سيشكل ضربة استباقية مؤثرة على النظام الإيراني وعلى المستقبل السياسي لهذه الشخصيات وفي نفس الوقت ستكون رسالة مباشرة للقيادات الحرس الثوري بأنهم خاضعين للمراقبة الدولية في تعاملهم مع الأوضاع الداخلية . ورغبة معاليه في الإفادة بمراتبات سمو الوزير تجاه ما اقترحه الاستخبارات العامة للعرض على النظر الكريم.

التعليق والرأي :

سبق أن تلقت الوزارة نسخة من برفقة موجبة لخدام الحرمين الشريفين من سمو الأمين العام وعضو مجلس الأمن الوطني يزيد فيها ما رآته الاستخبارات العامة وتزى الإدارة مناسبة تأييد ما ذكره صاحب السمو الملكي رئيس الاستخبارات العامة خاصة وأن المملكة لن تكون طرفاً في هذا الموضوع ولما ذكره سموه من تأكيد كبير على النظام الإيراني .

لتفضل سعادتكم بالإطلاع والعرض على سمو الوزير للتوجيه وفي حالة الموافقة إجازة البرقية المرفوعة للمقام الكريم بضمونه .

مع خالص تحياتي وتقديري .

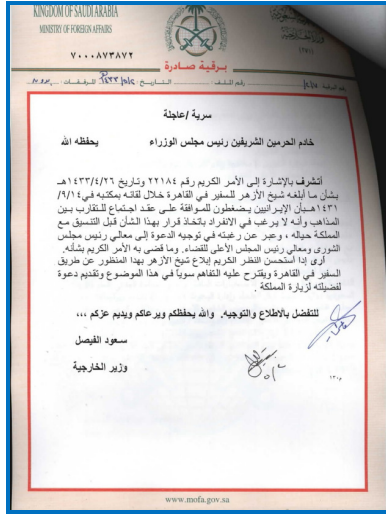
مدير عام الإدارة العامة للدول الآسيوية

السفير/ مصطفى بن محمد حبيب كوثر

البرق
٤/١٥

١٤٤٠

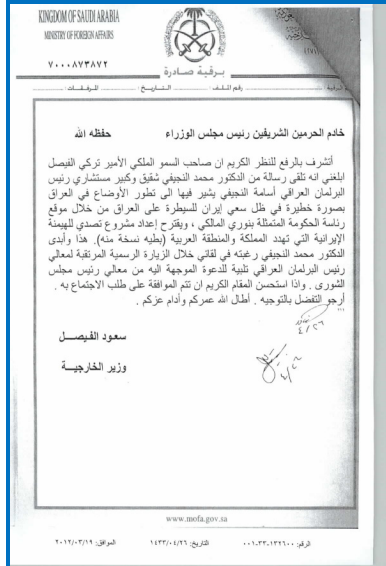
پیوست ۲:

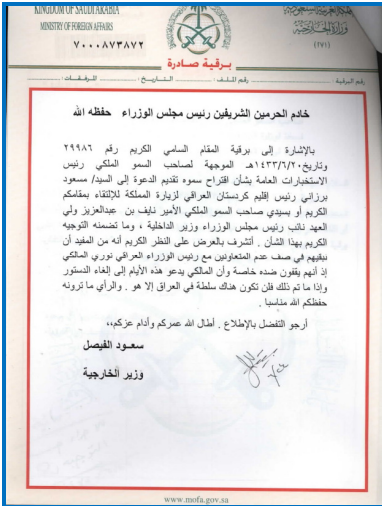
پیوست ۳:

پیوست ۴:

پیوست ۵:

بيوست ٦:

ROYAL EMBASSY OF SAUDI ARABIA
CAIRO

الجمهورية العربية السورية
الجمهورية العربية السورية

برقية صادرة

محاولتي الاتصال بالرياسة والحكومة والتعب المؤثرة وصناع
الذي لتوسيل هذا التوجس اليهم وتحذيرهم من الافتتاح على
ايران
٤- ان ايران تصاول تخويف الخليج من مصر في حين ان مصر
الجديدة - الحكم الحالي لنا وليست علينا وكمل ما يقال في
الإمارات لا تأثر له في الخليج.
٥- ايران تختزن كراهية شديدة للحرب والسلمين وتشط في
المنظمات التابعة لها ككحزب الله وحركة أمل الشيعية،
والدعاة السورية تراق بسبب الدعم المادي والمعنوي الإيراني
٦- ان الحالة الفلسطينية في السبعين الآن أصبحت الجوليين على
الاتصال بإيران التي استغلت الموقف واستأجرت ٢ جزيرتين جزر
وعشاق البضائع صدها ١٢٢ جزيرتين وحولتها إلى كجزر تداريب
للجوليين في سعدة ثم يتقنون منها على صنعها ويبدخلون
إلى منطقتي جزيرتي السعودية ويعينون فسادا . وهناك الآن
قوس حول الجزيرة العربية ، من الناحية الشرقية إيران
الصفوية ، ومن فوق عراق نوذي المالكي الشيعي وسوريا التي
تدها إيران بالسلاح ضد الشعب السوري . وإيران مستعدة
لتطويق مكة والمدنيتي بتظيمات عسكرية تشكك
خطرا على مستقبل الجزيرة العربية . للتفضل بالاطلاع .
وتفضلوا سموكم بقبول فائق تحياتي واحترامي ..

السفير والسندوب الدائم
أحمد بن عبد العزيز قحطان
٢٠١٣/٠٨/٢٤

ROYAL EMBASSY OF SAUDI ARABIA
CAIRO

الجمهورية العربية السورية
الجمهورية العربية السورية

برقية صادرة

رسم البرقية رسم الملف التاريخ التبريد

صاحب السمو الملكي الأمير سعود الفيصل
سلمه الله
وزير الخارجية

أود إفادة سموكم بكم الكريم ان المفكر الكويتي
الدكتور عبدالله النفيسي قد حذر من خطر إيران على
العرب ووصفها - إيران - بأنها خطر من إسرائيل حيث تقوم
هذه الدولتان الفارسيين برسم دائرة لإحتلال مكة والمدنيتي
بمساعدة الأسد والمليكي
جاءت هذه التصريحات الخطيرة للمفكر الكويتي في
مقابليته معه نشرها مجلة الأهرام المصرية التي تصدر
عن مؤسسة الأهرام الصحفية . وذلك في عدده الذي يصدر
بعد غد السبت ١٠ ربيع الأول ١٤٢٤ هـ ٩ اكتوبر ٢٠١٣ م.
من أهم ما تضمنته تصريحات النفيسي في هذا الحوار ما
يلي:

١- ان الإيرانيين في حقيقتهم ليسوا مسلمين لكنهم صوفيون
فرس .
٢- ان إيران أكثر خطورة من إسرائيل فهي تحتل متفقت
الأحواز العربية التي تبلغ مساحتها ٨ أضعاف مساحة
فلسطين . وتهدد جزيرتها من دول الخليج وتعتبر ان الساحل
الغربي من الخليج سوف يعود إلى إيران باعتبار ان العرب
لا حق لهم فيه .
٣- ان الذي يتقاتل الشعب السوري الآن هو إيران - وهي تهدد
الخليج بشكل مباشر ولهذا جئت النفيسي إلى مصر

بيوست ٧:

٢- تنظيم ندوة علمية عن موضوع إيران اليوم في السياسة والثقافة والفنون
ويعرض الأستاذة والمختصون من إيران بالمشاركة في الندوة لاستفادة الطلبة
منهم.

٣- تعاون مع كلية العلوم الفنية في عرض الأفلام السينمائية الإيرانية في أسبوع
مسابقة الأفلام وتم دعوة أصحاب منتجي الأفلام الإيرانية بالمشاركة فيها.

٤- عقد حلقة دراسية عن مخطوطات ومؤلفات الشيخ احمد الغمي الذي يعتبر أول
رجل شيعي وصل إلى تايلاند وتعقد هذه الحلقة في قسم العلوم التاريخية بكلية
العلوم اللغوية .

٥- عقد احتفال بمرور ستين عاماً على تأسيس العلاقات الدبلوماسية بين إيران
وتايلاند وسيكون الاحتفال مشترك بين مركز الثقافى الإيراني ومعهد الدراسات
الاسيوية التابع لجامعة جولا في عام ٢٠١٣ م .

٦- الإجراءات لطباعة كتاب عن تاريخ إيران قبل الإسلام ويده ليكون مرجعا
علميا لطلبة الجامعات في تايلاند .

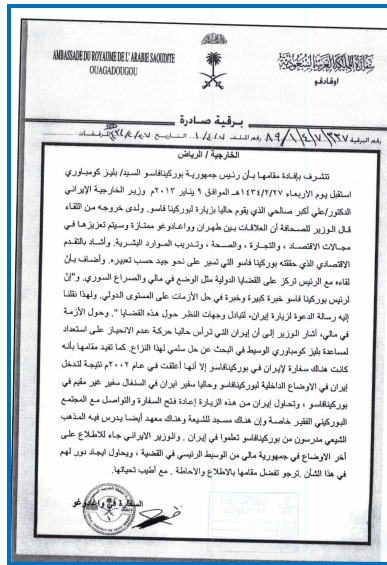
٧- استخدام المتخصصين والاستاذة من إيران لإلقاء محاضرات في الجامعة .

٨- دعوة السيد (جلال تاملية) رئيس المركز الثقافى الإيراني في تايلاند للمشاركة
في برامج تلفزيونية تعليمية في قناة (UBC) التي تخصص برنامج خاص
بالتعليم الجامعي .

ج- معهد التكنولوجيا في محافظة ايوتايا :

تم التوقيع على اتفاقيات تعاون بين المعهد ومركز الثقافى الإيراني في المجالات الثقافية
والتعليمية وفتح الدراسات الإسلامية وتعيين الشيخ (شريف هادي) كمستشار لهذا

بيوست ١١:

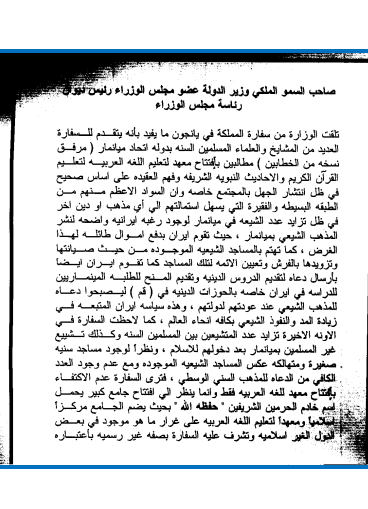
بيوست ١٢:

بيوست ١٣:

بيوست ١٤:

پیوست ١٥:

المملكة العربية السعودية
وزارة الخارجية
KINGDOM OF SAUDI ARABIA
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
(٧١)

٢٠١٨/٥/١١

الي: معالي وزير الدولة
من: وكيل الوزارة للشؤون الاقتصادية والثقافية
الموضوع: طلب تاييد مساعدات جراء تعرضها للقيضات .

بالإشارة إلى برفقة سارة المسلمة في بروتوكول شراع جنوب فيضانات خلةة الممتعت عند كثير من مساهلات لإزالة الجودية خلال الأيام القليلة الماضية وذلك لمر مخلص جوي قدم حينئذ انه لم يسبق وان حدثت فيضانات بتاييد في مثل هذا الوقت من العام وادت هذه الفيضانات إلى وفاة ١٥ شخص من الأقل بالإضافة إلى المئات من المتفرجين كما لم إعلان مساهلات كمتاحق مذكورة جراء الميهادات وقربت السلطات المحلية للتمسار التام من الفيضانات بمصر ٢٠ مليون ياتة تالياتيو، وأعلنت السلطات عن تمسار الميهادات التيي النحية بشاكي كبير وفتحاق إمدادات الكويهاد والمياه وتوقف المواصلات الأمر الذي استدعي تبطل العيوش لإرسال المساعدات والمواد الغذائية.

وإرى الوزارة تطلب تاييد المساعدات ماثرة عن طريقها إلى المتضررين المسلمين من سكان المنطق المكمية بتمطية إعلامية سيكون لها أثر إيجابي في نفوس المسلمين في تالياتيو، وتيسيق المجال على الحكومة الإيرانية في مد نفوذها التهمي، حيث إن أهم نشاط واسع وكبير في مجال تاييد.

الترابي

والتكليف من معاداة الشعب التبادلي المتناجون لملل هذه المساعدات، ولتضيق المجال أمام الداء الإيراني ، قد يرى معالكم مناسية كاييد ما رزته السفارة والرفع عن ذلك التمام الكريم .

لتفضل بالاطلاع والتوجيه
ولمعالمكم فائق الاحترام والتقدير ...

١١/٥

www.mofa.gov.sa

پیوست ١٦:

المملكة العربية السعودية
وزارة الخارجية
KINGDOM OF SAUDI ARABIA
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

(سري للغاية)

محتض

إشارة إلى الأمر الساسي رقم ٢٩٦١٧ وتاريخ ١٤٣٣/١١/١٧هـ، بتشكيل لجنة من وزارات الخارجية والمالية والثقافة والإعلام ورئاسة الاستخبارات العامة لدراسة دعم قناة (mtv) البثتائية ماديا بوجود نماط ومالية عليها.

اجتمعت اللجنة بمقر وزارة الخارجية بتاريخ ١٤٣٣/١٢/٢٤هـ، الموافق ٢٠١٢/١٢/٢٠م، وقامت بدراسة الموضوع من كافة جوانبه بما في ذلك الخطبات والمراسلات التي تمت في هذا الخصوص.

وبناء عليه توصي اللجنة بما يلي:

أولاً: التاكيد على أنه من حيث المبدأ فإن الدعم الموجه لأي وسيلة إعلامية خارجية ينبغي أن يقدم بسياسة المصلحة ومسالحتها، ولا تزي اللجنة ما يمنع من دعم قناة (mtv) في إطار هذه السياسة.

ثانياً: ان يكون الدعم مصحوباً بخطة عمل تمكن القناة من خدمة قضايا المملكة وتوازر قضاياها، في موجهة الإعلام المعادي للمملكة في لبنان وغرير.

ثالثاً: ان المبلغ المطلوب من قبل رئيس مجلس إدارة القناة وقدره عشرون مليون دولار أمريكي مبالغ فيه، وترى اللجنة الإكتفاء بتقديم مبلغ خمسة ملايين دولار أمريكي مقطوع، بما فيه مبلغ مليون دولار أمريكي مقطوع.

١١/٥

www.mofa.gov.sa

پیوست ١٧:

المملكة العربية السعودية
وزارة الخارجية
ROYAL EMBASSY OF SAUDI ARABIA
BEIRUT

سري للغاية

الخارجية الرياض

بالإشارة إلى البرفقة رقم ١٨٤٤١ / ٢/١ بتاريخ ١٤٣٣/١١/١٨هـ المرفق بها مقال نشرته صحيفة النهار اللبنانية للكتاب لصنري الصباح بتاريخ ١٩ ابريل ٢٠١٢م.

تشرّف بالإطلاع له في ما يتصل بالمقال فيبدو انه جميع المعلومات عرضها لصحيف المملكة مسنوية إغفالات بعض الإلظمة العربية ، وضع المقال في إطار التهويل مما يمكن ان يراد على المملكة من جراء دعنها لعمارة سوريا ، ومن الجراء التهمي في الحرين والجنوبيين ، وسعي إلى التشكيك في نجاحات السياسة الخارجية السعودية ، وفي عدم ثقة خلفها العربيين في تلك السياسة . وهي أحكام تقييمية ربما ينبغي ان تفرق بما لدى المملكة من تفيمات التحركات الخارجية.

وإندرج المقال ضمن مقولات تحالف الأقباط ، وهو تحالف يتشظى في ظاهري نفسه وكأله المدافع عن العربية والمقاوم لإسرائيل والغرب ، رغم ان هذا التحالف موجه منذ السنة في كل مكان .

ان الكتاب لصنري الصباح ، فهو مسجوع ذو ميول يسارية ، ينتمي إلى الحزب القومي السوري الموالي لسوريا ، كان متزماً وتحوّل إلى كاتب يدافع عن المخابرات ويدعو لنبيد الملقية ، وعضو في مجلس إدارة صحيفة السفير ، وكبير فريق الربيع عشر من آذار وكان ما يمثله ، ومطالته تتنقل من خليفتا عاتديه ، وأبست مجرد تعبير عن رأي أو وجهة نظر .

١١/٥

برقية صادرة

المملكة العربية السعودية
وزارة الخارجية
ROYAL EMBASSY OF SAUDI ARABIA
BEIRUT

برقية صادرة

في التخليات ، ومن المنسب ان نفتح الدعم الان بشد ازر كل من مكتب مند ايران وسوريا وديافع بين مواقف المملكة .

- كان رئيس تحرير جريدة السفير قبل عشرين قد زار السفارة وطلب السماح له بزيارة المملكة ، ودعنا عن طلبه ولكن لا نلقى أي موافقة ، ويمكن تجديد التواصل معه او دعوته بزيارة المملكة اذا وجهتم بذلك على ان نعرف مسبقا من التغيرات التي يمكنه ان يحدثها في توجهاته الصحفية ، لأن المعروف ان الصحفيين اللبنانيين يشعرون عطف سوريا اكثر من مذهبهم في المال . ويمكن اختصار بقائه بده تعاون بين صحيفته وادعي الصحف السعودية او استنكاب كتاب سعودييين وغيرهم مؤيدين للثورة السورية .

- مكتب في الصحفية كتابت تنسم اغلب كتاباته بالموضوعة ، وهو يندى ودا تجاه المملكة ، هو الصحفي / ساطع نور الدين وهو شيعي ليرالي وادى الحيزا للثورة السورية ، ونظرا لموافقة طلب منه حزب الله عدم الذهاب إلى جنوب لبنان . ويمكن التواصل لدعم توجهاته تلك .

انه في ضوء التوسع الاعلامي والظهري فإن ما تتوقف صحفية عن نشره تنارح صحف اخرى في استقطابه ، وهناك صحف اكثر تطرفا من السفير مثل صحيفة الإخبار الدنيا العربية في نشر كل ما يسي إلى المملكة وسرخب بالتفكك لصنري الصباح اليه لو حصل ما يرضع راتبين تحريها بطرده . وبطل هدفه دائما محالا لمحاربة امثلة الكتاب عبر الشخصين مقربين منه أو دعوتهم إلى المملكة .

١١/٥

السفارة بيروت

بيوست ١٩:

KINGDOM OF SAUDI ARABIA
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

المملكة العربية السعودية
وزارة الخارجية
(٢٧)

برقية صادرة

رقم البرقية: رقم الملف: التاريخ: اللقب:

سري وعاجل

معالي رئيس الدewan الملكي والمسكترين الخاص لحكم الحرمين الشريفين

أفك سفير المقيم السامي في القاهرة بان التصفي مصطفى بكرى وهو من العربيين للمجلس الأعلى للقوات المسلحة ومن المشير شخصياً زاره في مكتبه وإيادته بان الإيرانيين قد بدأوا في الاتصال به وبالعكس من الإعلاميين المصريين لإحتوائهم وأنه يعرف أن أغلب المصريين لن يتفاهطو معهم ولكن الأمر يستدعي تحركاً عاجلاً بدعم من المملكة .

المذكور عضو في مجلس الشعب المصري وغداً باقضية مسلحة في دائرته الإنتخابية وله إكديبات شعبية وجمهورية كبيرة في الشارع المصري وهو من اللقى بيان مجلس الشعب المودول للعلاقات السعودية المصرية .

أشار السفير بان المذكور يتطلع إلى مايلي:

- ١- إصدار صحيفة بشكل يومي بدلاً من كل أسبوع.
- ٢- تشكيل حزب سياسي.
- ٣- إطلاق قناة فضائية تكون صوتاً قوياً ضد الشيعة وتساند مواقف المملكة.

أرى إذا استحسن النظر التكرم أن يفتنى المذكور بمعالي وزير الثقافة والإعلام للنظر في ما يتطلع إليه.

أمل العرض عن ذلك على النظر التكرم للتفضل بالإطلاع واقدتي بما يصدر به من توجيه . مع أطيب تحميتي ...

سعود الفيصل
وزير الخارجية

www.mofa.gov.sa

بيوست ١٨:

KINGDOM OF SAUDI ARABIA
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

المملكة العربية السعودية
وزارة الخارجية
(٢٧)

برقية صادرة

رقم البرقية: رقم الملف: التاريخ: اللقب:

نصت عليه الفقرات (١-٢-٣) من ضوابط العمل الإعلامي الخارجي الهادفة إلى تصحيح الصورة النمطية لدول المجلس لدى الرأي العام الخارجي . واستخدام النول الأعضاء علاقتها مع أي دولة أو وسيلة إعلامية تتعرض لأي من النول الأعضاء الأخرى بالإساءة أو التشهير أو الإهتان . وما يكون من الملامح بحث هذا الأمر في إطار (المناق) والضوابط) من قبل وزراء إعلام دول مجلس التعاون وتطويره بما يتلائم مع المرحلة الحالية ويستجيب لتحولاتها.

أما بالنسبة لقناة العالم الإيرانية، فإن موقف المملكة في هذا الشأن مسحوم بأمر خادم الحرمين الشريفين رقم ١٠٧٣/م ب وتاريخ ١٤٣١/٢/٥ هـ لعالي وزير الاتصالات وتقنية المعلومات بالإيقاف الفوري لقناة العالم من على القمر الصناعي (عريسات) وأن يولى معاليه حشد التأييد لهذا القرار في اجتماع مجلس عريسات.

أمل العرض على النظر التكرم للتفضل بالإطلاع والتوجيه بما يراه الملام السامسي مناسباً، ولعاليكم أطيب تحياتي.

سعود الفيصل
وزير الخارجية

www.mofa.gov.sa

بيوست ٢٠:

KINGDOM OF SAUDI ARABIA
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

المملكة العربية السعودية
وزارة الخارجية
(٢٧)

برقية صادرة

رقم البرقية: رقم الملف: التاريخ: اللقب:

سري الأمانة

معالي رئيس الدewan الملكي والمسكترين الخاص لحكم الحرمين الشريفين

بالإشارة لبرقية معاليكم رقم ٢٢٥٦٣ وتاريخ ١٤٣٣/٤/٢٨ هـ حول ما رفعه معالي وزير الثقافة والإعلام بشأن خطاب صاحب السمو الملكي أمير المنطقة الشرقية المرفق به خطاب الوعاظ /الخطيبين بن سعد الدوسري رئيس مجلس إدارة قناة "أول" الفضائية التي تبث من مكة المكرمة والمتضمن قيام القناة بإعداد اراسة جوى من أجل إنشاء قناة فضائية تبث باللغة الفارسية ويكون لها ترجمة باللغة الإنجليزية وتبث من البحرين . واقرانه ان يطلق عليها اسم قناة (هاندجان) الفضائية وأنه تم اختيار هذا الاسم من منظمة الإيجواز العربية في ايران . وان يكون هدفها مواجهة السياسات الإعلامية العدائية والاختيار المتوقعة التي تقوم بها ايران عبر قنواتها الفضائية المحددة تجاه دول مجلس التعاون الخليجي والمملكة خاصة والدول العربية . ولهم يتسمنن الموافقة على إنشاء هذه القناة بدعمهم ، ومريعات معالي وزير الثقافة والإعلام بدعم تكاثيف إنشاء هذه القناة ومساريف تشغيلها لمدة عامين ، على أن يتم تقييم أداء القناة ونتائج بنها خلال هذه الفترة ومن ثم النظر في استمرار الدعم أو إيقافه . والتوجيه التكرم بإياداه المريات حيال ذلك .

القيتم بتأهلي بقره أما ارادته معالي وزير الثقافة والإعلام وان يخصص توجيهها للخدمة في منطقة الخليج .

أمل الإطلاع والعرض عن ذلك على النظر التكرم للتفضل بالإطلاع مع أطيب تحميتسي.

سعود الفيصل
وزير الخارجية

www.mofa.gov.sa

پیوست ۲۱:

پیوست ۲۲:

إمري للثلاثة

عالي رتبين للثلاثين الملكي
والسكرتير الخاص لخادم الحرمين الشريفين

ارفق لمعاليتكم بطيه نسخة من صحيفة كيهان الفارسية مع ترجمتها
والوادة لنا من سفارة المقام الساسي في طهران حيث نشرت الصحيفة صوراً
تدعي بأنها صور تعذيب في المملكة .

توي السفارة مئذسية مقارعة محاولات إيران بإشارة الفتنة الداخلية في
المملكة بالمثل عبر إستغلال ميزة تعدد الأعراق واللث والأجبان في إيران لإجراز
الإختناطات والسياسات الفضية التي تاتيها الحكومة الإيرانية في إخذاد الكثير من
الإستطرابات داخلها . بما فيها الإختناقات التي تمت بين الثيارات الدينية والسياسية
ومرؤو النظام منذ الإختناقات الرئاسية عام ٢٠٠٩ م . وتعتقد السفارة أن مثل هذا
الإجراء قد يشكل رادعاً لإيران خصوصاً في ظل نذر المواطنين الإيراني مما تقوم به
الحكومة الإيرانية من ممارسات وسياسات إقتصادية خاطئة مست قرته وحياته
يشكل مياشر .

واضالت السفارة بإسكتابة تحقيق الهدف المرجو من خلال وسائل الإصلام
الناطقة بالفارسية لإجراز الوجه الفحيح للنظام الإيراني والمشائل والممارسات
الإجرائية الخاطئة ضد الشعب الإيراني . إضافة إلى استخدام شبكة الإنترنت ومواقع
التواصل الإجتماعي والصفحة والمجلات ووضعها على الإنترنت لتسهيل الوصول

إليها . كما توي أهمية إحتضان أعضاء من المعارضة الإيرانية في الخارج وحثهم
على إقامة معارض تبرز صور التعذيب التي يقوم بها النظام الإيراني ضد شعبه .
وأشارت السفارة أنه يمكن النظر في تمسق وتوحيد الجهود بين دول المنطقة للحد
من التآثيرات التي تحاول إيران إحداثها خاصة فيما يتعلق بدول مجلس التعاون ،
وذلك من خلال التالي :

١. الإيقاء إعلامياً على حدة الأحداث التي حصلت في إيران لكونه يسبب قلقاً
مستمر للنظام .
٢. تسليط الضوء على تدخل إيران في الشؤون العربية .
٣. السعي لتكسب قنوات وإقلام خبيرة بالمشان الإيراني وعدم الإكتفاء بالإحلام
السعودي .
٤. إيجاد قنوات تحليلية وإخبارية لناطقة بالفارسية موجهة للشعب الإيراني .
٥. الإستفادة من القنوات المستفية وتوجيه الدعاة إلى إيران لنقل الرسائل إلى
داخل إيران إعلامياً وإقياً .
٦. تكثيف اللقاءات مع زوار المملكة من المعتصرين والحجاج لنقل صورة عن
واقع مشاهدتهم بما يقند مزايم الإصلام الإيراني .
٧. الإستعانة بالمعارضة الإيرانية لتحصول على المعلومات من داخل إيران
بالإضافة لتوظيفهم في مواجهة المخطط الإيراني المرسوم لمنطقة إعلامياً
وسياسياً .

قد يرى المقام الساسي مئذسية مقترحات السفارة من الأول وحتى الرابع
لتوافقها مع ماجاء في محضر اللجنة المشكلة بالأمر الساسي رقم ٨٢٩ وتاريخ
١٤٢٩/١٢/٩ هـ لدراسة الوضع الإيراني من كافة جوانبه والتي صدرت الموافقة
السامية على توصياتها برقم ١٠٧٦ . وتاريخ ١٤٢٣/٢/٥ هـ .
أما مقترح السفارة الخامس بتوجيه الدعاء إلى إيران ، فقد لإحقق أهدافه في
ظل السيطرة المحكمة للنظام الإيراني داخلياً وعدم سماحه بمثل هذا الأمر ، وفيما
يتعلق بالمقترح السادس فإن تكثيف اللقاءات مع زوار المملكة من المعتصرين
والحجاج يحتاج إلى المزيد من الدراسة في ظل سياسة المملكة الضارمة بعدم
إستخدام الحج والمعرة لأغراض سياسية ، ومحاولات إيران الذوقية للإساءة
للمملكة ، أما المقترح السابع بالإستعانة بالمعارضة الإيرانية فقد يرى المقام
الساسى أن يكون ذلك عن طريق دراسة الإستقيرات العامة .

أسأل العرض على النظر الكريم للتفضل بالعلم والإحاطة . مع أظيب
تحيتي ،،،،،
.....

معدود القيصل

وزير الخارجية